

Стенографски дневникъ

НА

29. заседание.

Петъкъ, 26 декемврий 1941 г.

(Открито въ 16 ч. 20 м.)

Председателствувалъ подпредседателътъ Никола Захариевъ. Секретари: Атанасъ Цвѣтковъ и Георги Михайловъ.

СЪДЪРЖАНИЕ:

	Стр.		Стр.
Съобщения:		5. За ликвидиране концесионнитѣ аптеки на лицата отъ еврейски произходъ (Второ четене)	560
Отпуски	545	Говорили: И. Петровъ	560
Законопроекти	545	М-ръ П. Габровски	560
По дневния редъ:		Д. Андреевъ	561
Законопроекти: 1. За задължителна застраховка на земеделскитѣ култури срещу градушка. (Първо четене—продължение на разискванията и приемане)	545	6. За измѣнение и допълнение на членове 48 и 108 отъ наредбата-законъ за селскитѣ общини и членове 44 и 50 отъ наредбата-законъ за градскитѣ общини (Второ четене)	562
Говорили: Л. Бакаловъ	545	Предложение за продължаване сроковетѣ на приетитѣ въ Свиленградската митница стоки по манифести № № 145/2—19, отъ 3 априль 1941 г. и пр. (Приемане)	557
Ц. Вълчевъ	548	Бюджетопроекти за разходитѣ презъ 1942 бюджетна година по:	
И. Петровъ	550	а) Министерството на външнитѣ работи и на изповѣданията. (Приемане)	562
Е. Екимовъ	551	б) Българската православна църква. (Приемане)	564
С. Симеоновъ	552	Говорилъ: Д-ръ Б. Ковачевски	564
Д. Илиевъ	554	в) Министерството на народното просвѣщение. (Приемане)	566
Д. Киревъ	555	Говорилъ: Д-ръ И. Вазовъ	566
Е. Клянтевъ	555	г) Върховно правителство (Приемане)	571
М-ръ Д. Кушевъ	557	Дневенъ редъ за следващото заседание	574
2. За уреждане на нѣкои прѣки данѣци. (Второ четене)	558		
3. За отпускане заеми за строежъ на жилищни сгради на преселницитѣ отъ Северна Добруджа (Второ четене)	559		
4. За извънреденъ бюджетенъ кредитъ по бюджета на Министерството на земеделството и държавнитѣ имоти (Второ четене)	559		
Говорилъ: М-ръ Д. Кушевъ	560		

Председателствувашъ Никола Захариевъ: (Звъни) При-
съствуватъ необходимото число народни представители.
Откривамъ заседанието.

(Отсъствуватъ народнитѣ представители: Велизаръ Багаровъ, Георги Чалбуровъ, д-ръ Георги Рафаиловъ, Гето Кръстевъ, Дончо Узуновъ, Дочо Христовъ, Кирилъ Минковъ и Стоянъ Никифоровъ)

Председателството съобщава следното.

Разрешени сѫ отпуски на следнитѣ г-да народни пред-
ставители:

Кирилъ Минковъ — 5 дни;

Стоянъ Никифоровъ — 2 дена;

Иванъ Керемидчиевъ — 3 дни;

Велизаръ Багаровъ — 2 дена;

Георги Миковъ — 5 дни, и

Атанасъ Поповъ — 1 денъ.

Постѣпили сѫ:

Отъ Министерството на войната — законопроектъ
за допълнение на закона за Общия съюзъ на запасното
войнство.

Отъ Министерството на желѣзницитѣ, пошитѣ и теле-
графитѣ — законопроектъ за отпечатване на пощенски
марки „Трудъ и радостъ“.

Минаваме на дневния редъ. Моля, г-да народни пред-
ставители, да се съгласите да разгледаме най-напредъ,
вмѣсто точка първа, точка осма отъ дневния редъ. Които
приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка.
Мнозинство, Събранието приема.

Минаваме на точка осма отъ дневния редъ:

Първо четене на законопроекта за задължителна
застраховка на земеделскитѣ култури срещу градушка —
продължение на разискванията.

Има думата народниятъ представител г-нъ Лазаръ Ба-
каловъ.

Лазаръ Бакаловъ: (Отъ трибуната Чете) Г-да народни
представители! На насъ, народнитѣ представители, ни е
представенъ законопроектътъ за задължителната застра-
ховка на земеделскитѣ култури. Ние имаме думата да се
изкажемъ по него и да го одобримъ.

Задължителната застраховка на земеделскитѣ кул-
тури е занимавала и занимава нашата общественостъ,
защото е единъ отъ най-важнитѣ въпроси на нашето на-
родно стопанство. Този въпросъ ме е интересувалъ и ин-
тересува, защото азъ лично съмъ понасялъ въ миналото,
а така също и презъ настоящата година понесохъ по-
следствията отъ градушката.

Азъ посрѣщамъ този законопроектъ съ една утеха и
благодарностъ къмъ почитаемото правителство. Азъ вър-
вамъ, че съ същата утеха ще посрещнатъ настоящия за-
конопроектъ и земеделскитѣ производители долу. Тѣ го
очакватъ часть по-скоро да стане законъ.

Г-да народни представители! Този законопроектъ
трѣбва да бѣде добре и внимателно разгледанъ. Докол-
кото моитѣ сили ми позволяватъ, азъ разгледахъ него-
витѣ постановления и ще си кажа думата по ония отъ
тѣхъ, които намирамъ, че трѣбва да претърпятъ известна
корекция.

Г-да народни представители! Проблемът за застраховката срещу градушка отдавна е прескочил границите на отделните държави и континенти и е престанал да бъде обект за разрешение само на чисто застрахователни учреждения.

През м. ноември 1927 г. международният земеделски институт в Рим почна проучването на проблема за застраховката срещу градушка. През 1933 г. френският парламент създаде особен, твърде подробен и изчерпателен закон за застраховка на земеделските произведения против градушка. През 1936/1937 г. в Северноамериканските съединени щати, по изричното желание на председателя на републиката г-н Рузвелт, се създаде един закон за застраховка на земеделството, включващ и градушката. Вносът, премията се събират в натура, и то на трайните земеделски култури, като жито, ръж, ечемик и др.

Задължителната застраховка срещу градушка е въведена в кантона Во, Швейцария, и Савската бановина, Хърватско Кантонът Во е един от 12-те кантона на швейцарската федеративна република, разположен на северния бряг на Женевското езеро. Главният поминък на земеделското население му е лозарство. Кантонът Во е силно градоносна област. Срѣдната загуба от градушка достига до 3-5% годишно. Задължителната застраховка срещу градушка на лозята и на житните растения в този кантон е въведена с особен закон от 25 октомври 1928 г. За целта е имало изработен и съответен правилник за приложението на закона. Застраховката е организирана като административна личност. Финансово тя е организирана по начин да осигури плащането на обезщетенията на застрахованите с срѣдства от собствените и източници. Учреден е един резервен фонд и един фонд за намаление на премията. През годините, когато сборът на премията и разполагаемият резервен фонд не стигат да се покрие обезщетенията за причинените загуби, държавата, кантонната каса авансира на застрахователната каса срещу градушка необходимите суми за покриване на разликата. Тези срѣдства трѣбва да бъдат върнати на държавната каса по възможност по-скоро, с една нормална лихва. Отговорността на държавата за ангажмента ѝ е изрично ограничена на 5 милиона франка. Щом загубата превиди тази максимална отговорност, пристъпва се към редуциране на обезщетенията.

Застраховката срещу градушка в Савската бановина, Хърватско, има своето начало почти едновременно с задължителната застраховка в кантона Во.

Задължителната застраховка срещу градушка се управлява от особено учреждение, наречено „Завод на Савската бановина за застраховка“, с седалище гр. Загреб. И при тази застраховка има два фонда: застрахователен и резервен.

В бивша Австро-Унгария беше почнало въвеждането на така наречената застраховка с равни стойности.

Задължителна застраховка е въведена и в Съветска Русия. Всички застраховани култури сж с една еднаква стойност.

Г-да народни представители! България е силно градобитна страна. От събраните статистически сведения годишно се наброяват 50—60 градоносни дни. Срѣдната годишна загуба от градушките възлиза на 300—400 милиона лева, от които на зърнените храни се падат около 100 до 120 милиона лева. Имаме, обаче, честа повторемост на извънредно градобитни години. През последното десетилетие такива бѣха годините: 1920, 1923, 1926, 1929, 1932, 1935, 1940 и 1941.

В продължение на десет години, а именно от 1926 до 1935 г., земеделското стопанство е претърпѣло следните загуби от изброените по-долу бедствия. От градушка сж пострадали 9.981 общини с 27.207.070 декара, с загуба 6.128.740.160 л., или в проценти — 44,45%; от суша сж пострадали 6.411 общини, с 38.241.580 декара, с загуба 5.302.686.460 л., или в проценти — 38,45%; от измръзване сж пострадали 2.720 общини с 2.309.800 декара, с загуба 1.622.324.340 л., или в проценти 11,76%; от наводнение сж пострадали 2.154 общини с 2.637.040 декара, с загуба 715.532.810 л., или в проценти 5,20%; от пожари сж пострадали 479 общини с 1.440 декара, с загуба 19.765.403 л., или в проценти 0,14%.

Всичко загуба през тези десет години имаме 13.788.779.173 л.

Най-голямото бедствие, от което страда нашето земеделско стопанство, следователно, е градушката. Картината на нанесените загуби става още по-очевидна, като се има предвид обстоятелството, че градушката бие единични

села и стопани, докато сушата — второто бедствие, от което страда нашето стопанство — е явление от широк мащаб, простиращо се върху голѣми пространства и, следователно, загубите се разпределят на по-голям брой стопанства и сж по-леко поносими.

През последните 8 години имаме следните загуби, причинени от градушка: в 1934 г. имаме загуба за 465.640.000 л., през 1935 г. — 700.000.000 л., през 1936 г. — 530.595.000 л., през 1937 г. — 414.856.000 л., през 1938 г. — 586.787.000 л., през 1939 г. — 514.077.000 л. и през 1940 г. — 906.212.000 л. А за 1941 г. загубите от градушките нѣма да бъдат по-малко от тия в 1940 г.; дори има вѣроятност да бъдат по-големи и да достигнат 1.000.000.000 л.

От цифрите, които ви изнасям, се вижда, че нашето земеделско стопанство понася най-големи загуби от градушките.

Г-да народни представители! Повикът е: да помогнем на нашето земеделско стопанство. Този е повикът на загриженост от една нищета. Земеделското стопанство продължава икономически да боледува. Стопанската депресия го разклати из основите. Цѣлния творчески апарат на земеделското стопанство е сж слаб и ограничен стимул за по-нататъшното си правилно развитие. Това е резултат на една лоша стопанска политика на държавата в миналото, на една безпѣтица и липса на далновидност. И ако не е пресилено, може да се каже, че държавната ни политика в областта на земеделското стопанство в миналото е носила винаги нѣякво нѣякво на едни класови разбирания и борби, нѣщо, което отрича обективността и успѣха, спѣва еволюцията. Ние искаме всички да помогнем на селото, особено тези, които сж в прѣкъ контакт с него. Но всичко си оставаме само едно пашливо пожелание без стойност, без реално значение. Даже това, което правѣхме, го правѣхме бавно, не достатъчно и късно. А земеделското стопанство се нуждаеше от навременни и реални постижения.

Трѣбва да признаем, че поради слабата си култура ние въобще не се отзоваваме навреме към въпросите, които животът ни посочва. Миналите политически режими поглеждаха леко както на самата минала свѣтвна война, така и на нейните безкрайно тежки последици. Помрачени от нещастieto на войната, ние не мислѣхме за друго, освен за мир, жадувахме за него като лѣчебно срѣдство за всички злини, но останахме излѣгани. Трѣбваше да преживѣем следвоенните години, за да разберем колко наивна е била нашата вѣра. Въмѣсто да почерпим поука от другите по-напреднали страни, да направим една сериозна преценка на положението, за да определим насоките на една действително полезна държавна стопанска политика, ние се понесохме по настроениято и оставихме властта в ръцете на най-неопитните и некадърни хора и пропуснахме ценно време за свързване на стопанските и обществени сили в страната. Обществото беше завладѣно от едно безсилие и от една апатия, тъй пакостни за нашето развитие.

Г-да народни представители! Българската общественост и правителства имаха и имат дълга да се направят една преценка на изминалата път и с всички съзнание на дълг и отговорност да се посочат срѣдствата за изход от тежкото положение, в което беше поставено след войната земеделското ни стопанство и което има всички изгледи още да продължава. Това трѣбва да се схваща като една твърде наложителна и от първостепенна важност за страната необходимост. Следователно трѣбват радикални срѣдства за лѣкуване на слабия и болен земеделски стопански организъм. Едно от тия радикални срѣдства е внесеният от правителството законопроект за задължителната застраховка на земеделските култури срещу градушка. Това е едно срѣдство за подпомагане на нашето земеделско стопанство срещу едно зло, което често го сполетява.

Почитаемото правителство добре е направило, че ни сезира с този важен проблем за земеделското стопанство. Този факт говори за голѣмите и основателни грижи към земеделското стопанство от страна на правителството, което може да разреши и голѣмия проблем за застраховката на земеделския стопанин. При създаването на едни по-благоприятни трудови и материални условия, земеделското стопанство ще може да подобри своето положение, което ще бъде изходът от затрудненото му положение. Ако това не беше направено от правителството, ние рискувахме да изпадне в едно безизходно положение на апатия. А това щѣше да бъде най-голямото нещастие за нашия земеделски стопанин, творецът на най-големите стопански блага.

Г-да народни представители! Земедьлското производство е изложено на страшни и неочаквани пристъпи на всички природни стихии, болести и нашествия. Ако срещу едни от тях сж намърени достатъчни или полузадоволителни срѣдства за борба или за отстраняване на лошите им последици, срещу други земедьлските стопани сж безсилни. Последствията от станалите щети могат да се покрият само чрез натрупването на голѣми запаси — което при малките стопанства е невъзможно — или пък чрез застраховката, която въ такъв случай е единствената ефикасна мѣрка. Затова земедьлецът се нуждае от една застраховка, която ще го обезпечи, доколкото е възможно това, от всички неизбежни загуби, които биха сериозно увредили неговото стопанско положение. Но трѣбва своевременно да отбележим: тая застраховка трѣбва да се получи срещу една премия, която може да бже понесена без ущърб за самото стопанство.

Преди всичко това значи, че застраховката трѣбва да се ограничи въ едно обезщетение до размѣръ на една част от капитала, вложен въ производството, т. е. до едно сносно обезщетяване на вложения труд и до една справедлива рента от земята. Защото, ако се опитваме да покрием загубата от предполагаеми печалби, вследствие на частични повреди на реколтата, производството на която обещава да бже надъ срѣдното, премията без друго ще бже твърде висока и, следователно, недостъпна.

Въ известни части въ страната опасността от градушка е сравнително голѣма, а въ други е по-малка. За една област срѣдната загуба от градушка рѣдко достига размѣра на загубите от други климатически опасности; другаде пък загубите от градушка за тия, които ги понасят, сж често много тежки. Нерѣдко реколтата на отлѣлни земедьлски стопанства бива напълно унищожавана. Затова въ чл. 8 на законопроекта е казано: „Застрахователната премия се определя от технически комитет, въз основа чувствителността и мѣстния градобитен риск.“

Застраховката трѣбва да бже евтина, за да бже полезна на земедьлския стопанин. Това може да се постигне, когато разходите по администриране на застраховката сж възможно по-малки и остават свободни голѣма част от премията, та по този начин да могат да дадат покритие на стойности, близки до действителните загуби. Иначе земедьлецът ще предпочете да носи цялата загуба, но при добра реколта ще може да си запази целия доход.

Загубите, които нашето земедьлско стопанство търпи ежегодно от природни стихии, болести и нашествия по растенията, сж голѣми, и всѣка мѣрка за тяхното отстранение или намаляване на тяхните лоши последици, като настоящия законопроект, ще допринесе за облекчение на земедьлското стопанство.

Предложеният законопроект за задължителната застраховка на земедьлските култури срещу градушка е една необходимост за нашето земедьлско стопанство. Това е един голѣм и сжществен проблем, като срѣдство за борба против едно голѣмо зло за земедьлското стопанство — градушката.

Минавамъ къмъ разглеждане на законопроекта.

Г-да народни представители! Въ алинея трета на мотивите е казано: „Единственият начинъ за успѣшна борба срещу градушката е застраховката.“ Азъ смѣтамъ, че е станала една грѣшка. Застраховката не е начинъ за борба съ градушката, а е срѣдство за компенсиране на последиците от градушката. Следователно, тая грѣшка ще трѣбва да бже поправена.

По-нататък е казано: „Държавата е създадала още преди 41 година особено учреждение за тая застраховка подъ управлението на Централната кооперативна банка, сега Българска земедьлска и кооперативна банка.“ Тукъ трѣбва да отбележа, че застраховката е създадена преди 31 година, а не преди 41 година.

Въ алинея втора на чл. 5 се казва: „Всѣки стопанинъ декларира земедьлските култури, подлежащи на задължително застраховане, както и плаща следуемите се премии въ определените съ специалния правилникъ срокове.“

Въ чл. 7 е казано: „Задължителната застраховка е въ сила на следния денъ отъ декларирането на земедьлските култури.“

Г-да! Значи, земедьлецът трѣбва да декларира онова, което ще застрахова. Азъ не знамъ какъ се разбиратъ тези постановления, но смѣтамъ, че това е една грѣшка. Войникът, когато отива да изпълнява своята военна повинност, не дава никаква декларация. По наборните списъци на общината той се извиква направо да изпълни своята военна повинност и я изпълнява. Азъ смѣтамъ, че

щото има думитъ „да се декларира“, застраховката като-челни не е задължителна. Защо ще декларира? Освенъ туй, самото деклариране създава голѣма работа, защото ще има хиляди декларации; тѣ ще трѣбва да бждатъ прегледани, ще се ангажиратъ доста чиновници, което, естествено, ще обремени самата застраховка. При положението, че ние имаме списъци при общините, смѣтамъ, че може по тѣхъ да се оперира.

Въ втората алинея на чл. 6 е казано: „При промѣна на собственикът на застрахованите култури, новиятъ собственикъ встъпва въ правата и задълженията на предишния. За невнесените дължими премии отговарятъ и двамата солидарно.“ Тази алинея нѣма смисълъ, защото този, който отива да продава, преди да отиде при нотариуса да прави срѣлката, той трѣбва да се снабди съ необходимите документи; безъ тия документи, че си е платилъ данъка, той не може да продава този имотъ. Онзи пък, който купува, и той се интересува отъ тази работа. Та смѣтамъ, че тази алинея ще трѣбва да бже премахната.

Въ алинея първа на чл. 7 се казва: „Задължителната застраховка е въ сила на следния денъ отъ декларирането на земедьлските култури, а при допълнителната застра- не може да продава този имотъ. Онзи пък, който купува, следния денъ следъ като предложението за сжщата по- стъпи въ Българската земедьлска и кооперативна банка, застрахователенъ отдѣлъ.“

Кога влиза доброволната застраховка въ сила? На следния денъ следъ предплащането, или на следния денъ следъ като предложението постѣпи въ застрахователния отдѣлъ на банката? Ами отъ предплащането до присти- гането на предложението въ банката, ако минатъ нѣколко дни и бие градушка? Ето защо смѣтамъ, че трѣбва да се направи една корекция на този членъ и да се каже: „При допълнителната застраховка, за обявената по-голѣма за- страхована сума — на следния денъ следъ като се внесе премията.“ Нищо повече. Значи, не е важно кога ще стигне въ управлението, а кога е деклариралъ въ Земедьлската банка.

Въ чл. 8 е казано: „Размѣрътъ на годишните застра- хователни премии се определя отъ техническия комитетъ въз основа на чувствителността на културите и мѣстния градобитен риск.“ Ако премията не е внесена доброволно или събрана по принудителенъ начинъ, до деня на градушката, стопанинътъ губи правото на обезщетение.“

Значи, комуто успѣятъ да събератъ премията по принудителенъ начинъ, той се равнява по права съ този, който доброволно си е платилъ премията. Това не трѣбва да става. А какво е виновенъ този, на който не му сж събрали премията, комуто сж закъснѣли да я събератъ? Смѣтамъ, че второто изречение на чл. 8: „Ако премията не е внесена доброволно . . .“ трѣбва да бже премахната. Въ чл. 10 е разрешенъ този въпросъ, като се казва: „Невнесените отъ застрахованите премии въ предвидените въ специалния правилникъ срокове се събиратъ отъ общинските бир- ници и секретарь-бирници съ 1% месечна лихва.“ Това е достатъчно.

По-нататък, въ алинея трета на чл. 10 се казва: „По пълното изплащане на премията, доходътъ отъ застрахо- ваните земедьлски култури се смѣта за заложенъ предъ Българската земедьлска и кооперативна банка, застрахо- вателенъ отдѣлъ.“

Г-да! Значи ли това, че стопанинътъ нѣма право презъ това време да вземе отъ своето производство, да мели и да се храни? Щомъ тази култура е застрахована, излиза, че той трѣбва да иска разрешение, за да вземе отъ нея и да се нахрани. А тогава, когато реколтата е слаба, много слаба, когато има толкова, колкото да се нахрани отъ нея, следва ли, че той не може да вземе отъ нея? Мисля, че тукъ има една грѣшка. И азъ смѣтамъ, че трѣбва да стане една корекция, въ смисълъ, че имотитъ, върху които по- сѣвитъ сж застраховани, се смѣтатъ за заложени. Така е разрешенъ този въпросъ и въ Швейцария. Достатъчно ще бже имотътъ да стои като гаранция срещу тая застра- ховка, а не посѣтитъ култури.

Чл. 13: „Оценката на загубите отъ градушка бива пред- варителна, окончателна и провѣрочна.“ А въ последната алинея на сжщия членъ се казва: „По съображения на Българската земедьлска и кооперативна банка — застрахо- вателенъ отдѣлъ, може да се назначи контролна оценка, резултатътъ отъ която е окончателенъ и не подлежи на обжалване.“ Горѣ е казано „провѣрочна оценка“, а долу — „контролна оценка“. Смѣтамъ, че тукъ има грѣшка. Горѣ, вмѣсто провѣрочна оценка, трѣбва да се каже, че оцен- ката е предварителна, окончателна или контролна. Да се махне думата „провѣрочна“. А контролна става, когато се обжалва. Следователно, въ първата алинея на чл. 13

трябва да стане така: „Оценката на загубите от градушка бива предварителна, окончателна или контролна.“ Тогава вече същото положение го има и в последната алинея.

Последната алинея на чл. 17 гласи: „Обезщетенията, които не се изтеглят до 3 години от деня, в който е съобщен на пострадали окончателният им размер, остават в полза на резервния фонд на Българската земеделска и кооперативна банка — застрахователен отдел.“ При Българската земеделска и кооперативна банка има застраховка на добитък, застраховка срещу пожар, застраховка на вършачко-притежатели. Всяка застраховка трябва да има свои отделни финанси, отделен резервен фонд. Ако остане така, значи, че се използват резервите и остатъците от другите фондове и ще бъдат ошетиени някои други фондове; значи, един фонд да повлече и други фондове. Смятам, че трябва да се каже накрая така: „...застрахователен отдел на земеделските култури.“ Да се отнесе към него фондът.

По нататък чл. 20: „Резервният фонд се образува от 200.000.000 л.“ Г-да! Как е било установено, че съществително 200.000.000 л. за резервния фонд? Резервният фонд, според мене, трябва да бъде разнен на три сръдни годишни загуби. Като ги смянем сръдно 600.000.000 л., 60% от 600.000.000 л. правят 360.000.000 л.; за три години правят над един милиард лева. Следователно, аз смятам, че трябва този резервен фонд да бъде първоначално най-малко 1 милиард лева, защото няма да бъде достатъчен този резервен фонд, който се дава еднократно от държавния бюджет — 200.000.000 л.

По-нататък чл. 20 гласи: „Срѣдствата на резервния фонд се засилват с ежегодни вноски:

а) 10% от печалбите на Дирекцията за храноизнос; б) от увеличение бандерола на тютюновите издѣлия, а именно:

1) по 50 л. на килограм за качествата специални, скотра и първо качество;

2) по 25 л. за килограм за качествата II и III папириси и I, II и III рѣзан тютюн за лула;

в) от увеличение акциза за вината и материалите, от които се вари ракия, а именно:

1) по 0.50 л. на литър каша от плодове, джибри, изцедени от мѣстата, винена каша, каша от медь, вино от прѣсно грозде, малиново вино, бира и по 1 л. на литър каша от сливи (зимни), каша от сѣкакви други прѣсни плодове, вино, предназначено за варене на спирт или ракия, вино от медь, от ябълки, от круши и други прѣсни плодове;

г) 20% от поземления данѣкъ;

д) глоби, отбиви, непотърсени обезщетения, дарения и други;

е) излишечитѣ от постѣпленията на Българската земеделска и кооперативна банка — застрахователен отдел.“

Както виждате, г-да, от държавния бюджет се отдѣлят само 200.000.000 л., следователно, държавата няма да понесе повече от тия задѣлжения, които сѣ отбѣляват в чл. 20. Тия сръдства ще бѣдат недостатѣчни при голѣмитѣ загуби от градушка. В случая ще понаса най-много тежести земеделецѣ-стопанинѣ, този земеделец-стопанин, който чрез консумацията понаса и редѣ други застраховки. Аз смятам, че добре ще бѣде, ако бѣдат обложени с известен процент от тѣхната печалба всички стопански категории, Народната банка и другитѣ частни банки. По такѣвъ начин ще можем да подсилим повече този резервен фонд.

Стамо Колчевъ: Какво приказваш ти!

Лазаръ Бакаловъ: Това е една необходимост. Тогава когато земеделското стопанство страда, аз смятам, че другитѣ стопански категории, които има в нашата страна, ще трябва да се притекат с известна помощ, за да могат изобщо да бѣдат полезни на това земеделско стопанство.

По-нататък. В чл. 22 е казано кои участвуват в техническия комитет: „Председател — администраторът на застрахователния отдел, и членове: началникът на отделението, юрисконсултът на застрахователния отдел и началникът на отдела за земеделско производство при Министерството на земеделието и държавните имоти и един представител на Министерството на финансите.“ Виждаме, че тук влизат два юристи и два агрономи. Не виждаме да влиза едно лице специалистъ, актьоръ. Тѣй както за едно здание се иска един планъ, една сѣтка, които трябва да бѣдат приготвени от специалисти, така също тук, смятам, е една необходимост да

има специалистъ актьоръ, който да може да представи тѣзи сѣтки, които по-добре е запознатъ с техниката на този въпросъ.

Наказателни разпорѣждания. В чл. 26 се казва: „Застрахованъ, който умишлено дава невѣрни сведения сѣ целъ да ошети застрахователния отдел или сѣдействува за увеличение на загубите, или не спазва постановленията на настоящия законъ, специални правилникъ и наредби, губи правото на обезщетение.“

По-нататък в чл. 27 се казва: „Сопанинъ, който не заяви или заяви невѣрно или непълно своитѣ земеделски култури за задѣлжително застраховани, губи празото на обезщетение за тѣхъ, като заплаща следващата се за заявенитѣ култури годишна премия.“

Г-да! Мене ми се струва, че тук ние прилагаме две наказания към нашия земеделец-стопанин: от една страна, го лишаваме от ползата, а, от друга страна, му събираме премията. Трябва да се изключи едното наказание.

Ще направя една препорѣка: при разглеждането на законопроекта въ парламентарната комисия по Министерството на земеделието да бѣде предвидено едно компетентно техническо лице, което, разбира се, ще бѣде от полза. Дори въ комисиата ще бѣде добре да бѣде повикано това лице.

Аз се надѣвамъ, че г-нъ министърът на земеделието ще вземе под внимание направенитѣ от менъ бележки и ще направи това, което зависи от него.

Много сѣ напаститѣ, г-да народни представители, които нападат нашето земеделско стопанство, обаче няма по-голяма напасть от стихията и градушката. Това е най-опасното чудовище за земеделското стопанство, от което земеделският стопанин се страхува, от него той трепери. Само оня може да има силна представа за това зло, който е изпитал ужаситѣ от това чудовище, което за нѣколко минути унищожава едногодишен трудъ на земеделския стопанин и го лишава от най-необходимото — храната.

Ако има зло, което постоянно да тормози, да безпокои и да плаши земеделскитѣ стопани, това е природната стихия. И става въпросъ, има ли друго стопанство, освен земеделското, на което трудът да бѣде поставен цѣла година въ една неизвестност, неподсигуренъ и тѣй жестоко наказванъ от природнитѣ капризи. Отговорът е — няма. Колко надежди на земеделскитѣ стопани за нѣколко минути угасватъ тѣй, както угасва пламъкът на една свѣчъ само от едно духване. А главно на това земеделското стопанство се крепи и изгражда благосъстоянието на държавата. То е изворът на голѣмитѣ творчески и национални сили. И това земеделско стопанство днесъ, въ тия тежки времена, понаса най-тежкото бреме, защото от него се иска войникът, от него се иска добитъкът, от него се иска да даде и производство. Иска се това, което никое друго стопанство не дава. То е най-здравата опора и сигурност на държавния фронтъ. И, най-после, правителството на безпартийния режимъ, възглавено от министър-председателя г-нъ Филовъ, се отзова на една въпиюща нужда на земеделското стопанство — задѣлжителната застраховка на земеделскитѣ култури от градушката.

Г-да народни представители! Почитаемото правителство сѣ настоящия законопроект разрешава единъ голѣмъ и същественъ социален проблемъ, който отдавна хлопне на държавната врата. Сѣ този законопроект се създава една социална справедливост, като се осигурява трудът на мъченика на земята, за да може той спокойно, с надежда и въра да очаква сѣтли дни въ своето бъдеще. (Ръкоплѣскания)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Има думата народниятъ представител г-нъ Цеко Вълчевъ.

Цеко Вълчевъ (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Най-напредъ трябва да изкажа благодарност на правителството въ лицето на г-на министра на земеделието, че най-после, след дълги години, многоочакваният от земеделскитѣ стопани законопроект за задѣлжително застраховане на земеделскитѣ култури срещу градушка е вече дѣло. И ако въ миналото застрахователното дѣло, особено срещу градушка, не вървѣше, то това не се дължеше на обстоятелството, че българскитѣ земеделци-стопанинѣ нѣма съзнание и не иска да гарантира плода на своя трудъ. Доказателство за това е, че при основаването на застрахователния отдел при Българската земеделска и кооперативна банка при него имаше застраховани 32.524 стопанства. По-нататък ежегодно тѣзи застраховани стопанства се увеличаваха, за да стигнатъ въ 1941 г. кръгло цифрата 275.000.

Но забележете, г-да народни представители. Държавата, която създаде този отдел при Българската земеделска и кооперативна банка; тя, която тръбваше да се грижи, за да просперира това начинание; която беше длъжна по закона да внася ежегодно 8.500.000 л. премии, за да подпомага застрахователния отдел, същата тази държава само през първите две години — 1926—1927 г., устоява на това задължение, т. е. само тогава, когато е имало най-малко застраховани стопани. След това държавата се отказва и почва да не внася това, което е била длъжна да внася. Така, въ 1928 г. държавата дава само 2.500 000 л.; въ 1929 г. — 8.500.000 л.; въ 1930 г. — 2.000.000 л.; въ 1931 г. — нищо; въ 1932 г. — 2.000.000 л.; въ 1933 г. — нищо и т. н. Тъй че самата държава, казвамъ, е спъвала правилния вървеш на застрахователния отдел. Същата тази държава дължи на фонда 29.000.000 л. премии, които беше длъжна да внася.

При това положение банката, респективно застрахователният отдел, не можеше правилно да функционира. И ние виждаме, че земеделците-стопани се сърдят, от една страна, че премията е голяма, а, от друга страна, че класовите, определените суми за обезщетение на пострадали стопани, са малки. Когато дойде оценителят да оценява загубите, не ги оценява така, както би тръбвало да бъдат оценени, и стопаните да бъдат обезщетени сравнително справедливо. Поради това ние виждаме, че същите тия земеделци-стопани почват да се отказват от застраховката. Или съ други думи казано, държавата, създателка на този отдел, не го е подпомагала въ онзи размер, въ който е тръбвало, за да се развие застрахователното дѣло въ оная посока, въ която е тръбвало да бъде развито.

Въ мотивите към законопроекта е казано, че от всички бедствия, които понася земеделското стопанство, 45% са от градушка. Срѣдно ежегодните загуби от градушка са кръгло 649 милиона лева. Въ мотивите също така се казва, че само 28% от стопаните са застраховани. Както казахъ, това е плодъ на обстоятелството, че застрахователният отдел при Българската земеделска банка не е бил поставенъ на солидни основи. Сега ни се предлага единъ новъ, по-изчерпателенъ законопроектъ.

Г-да народни представители! Всички култури на коренъ, не на плодъ, въ старите предѣли на България, които би тръбвало да се застраховатъ и евентуално да се обезщетяватъ въ случай на градушка, представляватъ една стойностъ отъ 19.642.000.000 л. Срѣдната загуба, както казахъ, е кръгло 649.000.000 л. годишно. Къмъ тия 649.000.000 л. тръбва да прибавимъ и 10% административни разходи за провеждане на тази застраховка — за изплати, оценители, книги и пр. — вследствие на което сумата се качва на 714.000.000 л. Тръбва, обаче, да имаме предвидъ, че въ нѣкои градоносни години загубите нѣма да бъдатъ толкова, колкото ги казахъ по-горе, а споредъ изчисленията възлизатъ срѣдно на 1.300.000.000 л. годишно.

Като имаме предвидъ тия цифри и доклада на комисията, която е била назначена отъ г-на министъра на земедѣлието да изготви законопроекта за задължително застраховане, ние виждаме, че съгласно този доклад тръбва да се събиратъ ежегодно 376 милиона лева премии отъ земеделците-стопани и че при ония загуби, които търпи стопанството, резервниятъ фондъ тръбва да бъде 1.024.000.000 л. за да може да покрѣща евентуалните загуби при градушка. Въ законопроекта е предвидено, че държавата ще внесе 200 милиона лева за резервния фондъ — цифра абсолютно недостатъчна, защото, пакъ позгарямъ, комисията, която беше натоварена да изготви законопроекта, е дала своето компетентно мнение, което е, че вноската на държавата въ този фондъ въ нѣкой случай не тръбва да бъде по-малка отъ 400 милиона лева.

Въ законопроекта също така е казано, че общините ще даватъ 20% отъ поземления данѣкъ за фонда. Г-да народни представители! Като свържемъ този законопроектъ съ законопроектите, които вчера гласувахме на първо четене — за заздравяване на общините и за поземления данѣкъ — и като имаме предвидъ, че поземленият данѣкъ у насъ се увеличава срѣдно съ 50%, азъ намирамъ, че тази цифра 20%, която е предвидено да отѣлятъ общините за застрахователния фондъ, е малка. Азъ съмтамъ, че тя тръбва да се увеличи на 25—30%. Ако тази сума се отѣли отъ общините и се предаде на фонда, ние ще можемъ да имаме поевтиняване на премията или, ако това не стане, ние ще можемъ да увеличимъ застрахователния класъ. Напримѣръ, ако банката възприеме, че съ ония срѣдства, съ които тя разполага, застраховката на класа пшеница ще бъде, да речемъ, 500 л. то при внасянето отъ страна на общините по-голямъ процентъ отъ

поземления данѣкъ за фонда, този класъ ще може да се качи на 550 л. или, ако щете, на 600 л., или пъкъ премията ще може да бъде, вмѣсто 2%, както плащаме досега, да кажемъ 1½%. Следователно, общините ще тръбва да подпомогнатъ фонда въ по-голяма степенъ, и въ такъвъ случай застраховката ще поевтинѣе.

Г-да народни представители! Въ чл. 2 на законопроекта се казва, че не подлежатъ на задължително застраховане площи, по-малки отъ единъ декаръ. Азъ намирамъ, че това е грѣшка, защото при нашето раздробено стопанство има маса стопани, които иматъ по половинъ декаръ зеленчукова градина или дори по-малко, а има и други, които иматъ засти съ конопъ и ленъ по-малки площи. Затова азъ намирамъ, че ще бъде несправедливо, ако тѣзи стопани бъдатъ лишени отъ правото да застраховатъ по-малки площи отъ единъ декаръ.

Въ чл. 3 е казано: (Чете) „Задължително се застрахова 60% за житните и 50% за остналите култури“. . . Азъ разбирамъ защо е това. Това се прави, защото сега засега фондътъ не е въ състояние да направи застраховката въ пълнен размеръ — 100%. Обаче азъ бихъ молилъ г-на министъра на земедѣлието и респективния застрахователенъ отделъ да побързатъ и да направятъ нужното, колкото се може по-скоро, този процентъ да бъде увеличенъ, защото това ще внесе спокойствие въ срѣдта на българските земеделци-стопани. Тѣ искатъ тѣхните култури да бъдатъ застраховани задължително 100%, а не застраховането да става факултативно, защото много малко стопани ще направятъ допълнителна, факултативна застраховка.

Въ чл. 19 е казано: „40% отъ определените годишни премии се събиратъ отъ застрахованите, а 60% отъ тѣхъ се изплащатъ отъ Българската земеделска и кооперативна банка за смѣтка на резервния фондъ, като Българската земеделска и кооперативна банка авансира на застрахователния отделъ най-късно до края на м. февруарий въ необходимия размеръ.“ Г-да народни представители! Тукъ не е казано, кой ще плати лихвите на аванса, който получава застрахователниятъ отделъ, защото Българската земеделска и кооперативна банка ще търси лихви. И азъ мисля, че въ края на този членъ ще тръбва да се прибави: „като лихвите на този авансъ са за смѣтка на държавата и се изплащатъ чрезъ ежегодните бюджети на Министерството на земедѣлието и държавните имоти.“ Защото, ако лихвите ще тръбва да ги плати фондътъ, този фондъ ще намали своя капиталъ и своята сила.

Въ втората алинея на точка „е“ на чл. 20 се казва: (Чете) „Тия приходи се внасятъ направо отъ Българската земеделска и кооперативна банка — застрахователенъ отделъ, по нарочна смѣтка“ и т. н. Азъ съмтамъ, че тукъ тръбва да се прибави: „Тия приходи се събиратъ и внасятъ отъ органите на Министерството на финансите“, за да бъде ясно, че тѣ тръбва да внасятъ тѣзи акцизи за вино, за каша и пр.

Въ чл. 22 на законопроекта се определя съставътъ, който ще разрешава техническите въпроси. Азъ съмтамъ, че въ интереса на самия отделъ и на работата ще бъде, ако е възможно, въ този съставъ да влиза и единъ членъ-съветникъ земеделец-стопанинъ, каквито членове има посочени отъ земеделските камари както въ отѣленото за градушка, така и въ отѣленото за застраховка на добитка.

Би било добре, следъ като почне прилагането на задължителната застраховка, това да става много внимателно. Освенъ това намирамъ, че задължителната застраховка тръбва да се приложи най-после въ новите земи, защото въ новите земи са имали една своего рода застраховка, която е обезвѣрила населението въ Македония — говорѣ най-много за Македония, за кждето съмъ се интересувалъ и зная — застраховка, която не почива на никакви научни принципи и която е отволяла земеделците-стопани. Но и тукъ, въ старите предѣли на България, по моя преценка, тръбва да се почне съ задължителната застраховка най-напредъ на житните култури, защото тѣзи култури за момента сега са най-ценни. И тази задължителна застраховка да не бъде повсемѣстна, въ цѣлото царство, въ неговите стари предѣли, а да бъде по области, защото всѣко ново начинание тръбва най-напредъ да бъде възприето отъ населението, та ако последватъ какъви грѣшки, тѣзи грѣшки да бъдатъ по-локализирани. По такъвъ начинъ застраховката ще се възприеме по-лесно отъ земеделците-стопани, и отѣленото, респективно Българската земеделска и кооперативна банка, нѣма да има онѣзи неприятности, които се случватъ при всѣко такова начинание.

Азъ съмтамъ, че законопроектътъ ще бъде гласуванъ отъ г-да народните представители, защото съ него се туря нозъ редъ въ стопанството и въ гарантиране на прихо-

диге от труда на този, който дава на нашето отечество, ако не всички, почти всички блага, от които се ползват и другите стопански съсловия. Този законопроект е заслужен дар на българския земеделско-стопанин, и аз ще го гласувам, като смятам, че въ комисията ще станат съответните поправки по въздигнатите от мен и от преждеговоривши колеги въпроси. (Ръкоплъскания)

Председателстващ: Никола Захариев: Има думата народният представител г-н Иван Петров.

Иван В. Петров: (Отъ трибуна) Г-да народни представители! Аз не допусках, че по този така важен и така дълго очакван от нас законопроект ще се развият големи дебати. Аз вървах, че, оценявайки неговото голямо значение, може би щяха да се кажат няколко приказки по-скоро въ връзка с мотивите му и няколко препоръки, а не да се хвърляме въ разисквания, въ подробности, да обвърнем пленума на комисия. Ако аз вземам думата, то е заради това, защото снощи един от преждеговорившият оратори — от мене уважаван, защото твърде добре следи стопанските проблеми, които се разискват тук, въ Камарата, именно г-н Минчо Ковачев — въ говора си внесе, ще кажа, един диксонанс и като че въ неговата реч — може би съм го криносно разбрал — пролича нещо, като му се зловиди малко халът на нашия земеделско-стопанин, за да поддържа тезата, че едва ли не само на него трябва да легне тежестта на тази застраховка. Вземам думата, следователно, въ връзка съ мотивите на законопроекта, за да се оеднакви нашето отношение по земеделската проблема, нашето отношение спрямо българското село. Трябва да се мотивира предъ българското общество, защото именно се внася законопроектът и какви сж неговите външни положения по отношение главно на премият, върху когото ще легне тежестта на самата застраховка, какъ ще бъде нейният обект и пр.

Г-да! Бързам да кажа, че този законопроект, по моя преценка, е може би вторият на Камарата, който внася правителството и който днешната Камара гласува, законопроектът, засягащ нашето селско стопанство. Най-важният, най-крупният закон, който ще остави следа не, който маркира едно събитие въ нашия парламентарен живот, отношението на нашата държава към хала на селския стопанин, към съдбата на този труженник, това беше законопроектът за земеделските пенсии. Аз бих радостен — казах го навремето си, когато този закон от една обещание не, от едно желание на всички ни се обърна въ действителност — че се прие този закон. Също така съм радостен, че се внася и този законопроектът, за който и въ миналото, и въ близките камари аз съм поддържал, че той трябва да бъде гласуван чак по-скоро.

Какъ е, г-да, обектът на този законопроект? Обектът му е земеделската култура. Тук, обаче, аз искам да бъде разграничено и въ самия законопроект уяснено, че ние целимъ преди всичко и главно да осигурим, да дадемъ покровителство и да настръчимъ зърнената земеделска култура въ нашата страна. Защо? Както всички обикновено казваме, тя трябва да си остане основата на нашата земеделско-стопанска действителност. Това се явява като единъ императив. Азъ нѣма да ви поменавамъ за 1920, 1926 и 1927 години, нѣмъ неурожайни години, когато трябваше да прибѣгваме до знось на храни отъ чужбина. Тѣзи неурожайни години сж достатъчни да ударятъ въ свѣстѣта всѣки, чието морално чувство е пригнѣтено и да се разбере, че действително зърненитѣ култури трябва да бъдатъ покровителствувани съ всички срѣдства отъ държавата, въ името на много и на много държавни събражения, не само отъ социално естество. По този въпросъ се е говорило много пъти и азъ съмъ ималъ честѣта да излагамъ тѣзи събражения отъ тази трибуна. Къмъ тѣхъ азъ ще добавя това, което се каза, че селото е резервоаръ на най-здравитѣ сили, на които въ всички тежки моменти и върховни изпитания ще се опре българската държава. Тамъ е резервоарътъ, ако щете, на всичко това, което дохожда да се влѣе като нова струя въ градския животъ, за да го освежи, защото всѣка година той овехтява. Нови сили ще дойдатъ отъ селото.

Но има и други съображения — че ние трябва да се стремимъ да запазимъ нашето село, бита, селския битъ, селскитѣ традиции; това, което е сжщността на селото и което е неговата сила, то трябва да се запази.

Не бѣше отдавна, когато поканихъ г-на министра на земедѣлството да отидемъ въ едно балканско село. Тамъ г-нъ министърътъ видѣ 99% отъ селото, което бѣше издѣло да го посрещне. Отъ тѣзи 99%, 90 и нѣколко про-

цента бѣха типични български селяни, какъто сж въ всѣкидневнието, селяни и селянки съ тѣхнитѣ селски носии. Не познавамъ по-красива картина отъ тази, г-да, да видишъ селянина, онзи здравенъкъ балкански съ потури, съ поясъ, а селянскитѣ сукмани. Всичко това ви дава картината на селската действителност. Да видите това, г-да, то ще ви освежи.

А отидете въ друго село, повлияно отъ градската ерзац-култура, вие ще видите и не ще можете да разберете, съ какво сж облѣчени тамъ момичетата: колкото сж селанчетата, толкова сж и гражданчетата. Но това ще се отрази не само върху тѣхната външност, а и върху тѣхната психика, върху тѣхния моралъ, върху тѣхния манталитетъ. Ако вървимъ по този път и не се взематъ овреме мѣрки да се запази нашиятъ селски битъ, азъ не зная какво ще представлява България следъ нѣколко години. Защото тѣзи хора ще запазятъ своитѣ добродетели и своята любовъ къмъ труда и земята въ тѣхния битъ, въ тѣхната срѣда, облѣчени като селяни, запазвайки своитѣ традиции. Защото трѣгнемъ ли по наклонената плоскостъ, да искаме да ги модернизираме — това е ерзац-култура — тѣзи хора ще отвикнатъ отъ труда, ще отвикнатъ да работятъ земята, околото имъ ще се насочи къмъ града, къмъ града въ него и къмъ лесното, както го казватъ тѣ, въ селата.

За да запазимъ бита на селото, за да запазимъ неговата сила и неговата свежестъ, ние ще трябва, въ връзка съ такива законопроекти, да се занимаемъ съ хала на нашия земеделецъ и по-специално на земеделеца-производител на зърнени храни. Защо покровителството, което дължимъ ние, помощта, която се дава съ този законопроектъ, трябва да отиде главно за тѣзи селяни, които иматъ за поминѣкъ производството на зърнени храни? Отговорътъ е единъ, г-да, защото констатацията е една: стопанството на селянина, който се занимава съ зърнени храни, е дефицитерно. Въпрѣки всичко, земеделското стопанство до 50 декара, основано на зърнено производство, е дефицитерно, не може да свѣрже двата края. Опитаме се, дефицитирахме, дадохме по-високи цени, но разрешихме ли проблема? Азъ мисля, че не го разрешихме. И днесъ, г-да, трагедията на производителя на зърнени храни, който има 30—40 декара, не е по-малка отъ вчера. Азъ не зная дали това е срѣдниятъ размѣръ на стопанствата, които статистиката дава, но виждамъ, че всѣка година става все повече и повече раздробяване на земята. Ние имаме много маломощни и безизводни земеделски стопани, които се занимаватъ съ производството на зърнени храни. Положението на тия хора става все по-тежко и по-тежко. Говоря ви за днешния моментъ.

Ние покачихме ценитѣ 1—2 л. ценитѣ на зърненитѣ храни, на килограмъ пшеница и царевица. Но отъ тазгодишната статистика ние виждаме, че този, който произвежда зърнени храни, не може да събере повече отъ 400—500 л. на декаръ. А ако извадите и производственитѣ му разходи, и това, което дава за семе, за ораната, питамъ ви, какво ще остане за него? Този човѣкъ, който има 30 декара, ако вземе по 400 л. на декаръ, даже ако всичко му се смѣтне печалба, ще вземе всичко 12.000 л. Азъ ви питамъ: този човѣкъ съ 4—5 членно семейство съ тия 12.000 л. ще може ли да просѣествува, когато екзистенци-минимумътъ, предвиденъ въ фискалното законодателство по отношение на градскитѣ стопанства, вие знаете, че е вдигнатъ вече до 18.000 или 24.000 л. годишно! А въ години като днесъ на скѣпоти, въ увеличени цени, неговото положение става още по-трагично.

Примѣрно ще ви кажа следното. Въ днешно време единъ селянинъ ще получи 400—500 л. отъ единъ декаръ зърнени храни. Преди 2 години той съ производството отъ единъ декаръ можеше да вземе едни обувки за своята дѣщеря или своя синъ ученикъ за 200—250 л., а сега, 2 години по-късно, пакъ при сжщия доходъ, за едни обувки не му е достатъчно това, което му дава единъ декаръ, а трябва да даде производството отъ два декара, за да купи едни обувки за 600—800 л., а често пъти не може и да ги намѣри.

Азъ направихъ това сравнение, за да се види, колко зле е ударенъ нашиятъ селянинъ-производител на зърнени храни съ покачването на ценитѣ. Азъ не искамъ да ви занимавамъ съ финансовата страна на проблема или теоретично да разглеждамъ въпроса защо сж се покачили ценитѣ и пр. Това сж фактитѣ, както щете да ги обяснявате и да теоретизирате, дали има инфлация или нѣма инфлация. Важно е, че фактитѣ сж такива, че тѣ биятъ по главитѣ масата отъ тая земеделска срѣда.

Доживяхме и до другъ трагизъмъ, че ние, които разпореждаме съ зърненото производство, което е за насъ голяма необходимостъ, защото отъ тамъ иде хлѣбътъ, да се занимаваме съ обсега на стопанството, да четемъ нотации на производителя, да му препоръчваме какво да яде, определяме му дажитъ, нормитъ на продуктитъ, а често пъти не можемъ да му дадемъ това, което му е необходимо.

Та, казвамъ, ето съображенията, които ни каратъ да бъдемъ особено внимателни къмъ земеделцитъ-стопани. Ние дължимъ покровителство, помощъ на тия труженици, които произвеждатъ хлѣба за всички ни. И хубаво прави правителството, че внася този законопроектъ.

Досежно обекта на законопроекта азъ бихъ направилъ една препоръка. Азъ бихъ желалъ, г-нъ министърътъ на земедѣлнето, който е боравилъ съ земеделски проблеми, да внесе една градация по отношение на застраховкитъ. Азъ съмъ сторонникъ на идеята да бъдатъ добре разграничени земеделскитъ култури и фуражитъ култури. Защото фуражитъ култури и земеделскитъ култури сж свързани, селското стопанство не може безъ тѣхъ. На тия бедни хорица, които иматъ по 30 декара, на които бюджетътъ е 100% дефицитеренъ, цѣлата застраховка трѣбва да се поеме отъ колективитетъ, отъ държавата, отъ всички. (Ръкоплъскания) Защото тѣзи хора ни хранятъ съ своя трудъ. Ако тѣхнитъ бюджетъ е дефицитеренъ, то не е по тѣхна вина. Всичко, каквото могатъ да дадатъ въ трудъ за производство на зърнени храни, тѣ го даватъ, а сега вие виждате, че тѣ понасятъ лишенията съ по-голямъ стоицизъмъ, съ по-големо съзнание, отколкото ги понасятъ господата въ градоветъ.

Позволете да се върна на първата си мисль. Вие, които ходите по селата, знаете каква е картината тамъ. Наистина, вие ще видите хубавъ хлѣбъ, ще ви посрещнатъ, една кокошка да иматъ, ще ви я заколятъ, защото сж гостоприемни, но тамъ вие ще видите боси, дрипави хора, нѣма съ какво да се обуйтъ, ще видите слаби, хилави хора. А картината въ града е друга, г-да. И азъ винаги съмъ казвалъ, че България не е София, не е градътъ. Затуй считаме, че рискътъ за зърненото производство именно на тѣзи хорица, които иматъ до 30 декара, трѣбва да го поеме изцяло държавата, да го поемемъ всички ние, а отъ 30 до 50 декара да има едно степенуване — отчасти да плаща стопанинътъ, а отъ 50 декара нагоре стопанинътъ да поеме самъ тая застраховка. Азъ не съмъ противъ голѣмитъ стопанства. Често пъти тѣ сж по-рентабилни, защото иматъ по-добри сръдства за производство, по-добра организация и т. н. Тамъ вече може да се обсъди, какво да плащатъ или какъвъ да бъде процентътъ на това, което тѣ ще понесатъ, и онова, което колективитетътъ ще даде.

Също така азъ си позволявамъ да препоръчамъ, въ комисията, паралелно съ облозитъ, които съществуватъ въ отѣла за източници на застраховката — чл. 20 — да се взематъ нѣкои проценти отъ по-доходнитъ култури. Вамъ ви е известно, че отъ 2—3 години изпъкна единъ новъ фактъ въ нашата земеделска страна, който вече започва да ни тревожи; производителътъ на зърнени храни започва вече да ги избѣгва и се стреми да ги замѣсти съ по-рентабилни, по-доходни култури. Не можемъ да му отнемемъ това право, когато ние не сме подсигурили живота на този човѣкъ, когато не сме го обезпечили. Ние виждаме вече, че въ цѣла Южна България, безъ Старозагорско и Бургаско, до голѣма степенъ да разработватъ специални култури, защото тѣ даватъ голѣмъ доходъ на декаръ — по 2—5—10—15—20 хиляди лева. Е, сравнете сега положението на тамошния земеделецъ съ положението на земеделеца въ Дунавската равнина. Една педя земя сме, но ние имаме най-разнообразни култури. И другъ пътъ съмъ ви казвалъ: имаме възможности за най-разнообразни култури. Не зная дали има друга страна въ Европа като нашата съ толкова източници на богатства, но ни трѣбва организация. Винаги съмъ си представявалъ, че трѣбва да имаме единъ планъ. Дано г-нъ министъръ Кушевъ бъде по-щастливъ, и съ 5-годишния планъ, който изработва сега, засегне същността на тази проблема, която е преди всичко поминъчна проблема. Тогава въ тази благодатна страна, въ селска България, ще има усмихнали се хора, доволни отъ живота, които ще се радватъ на труда си върху тази земя и ще благославятъ дѣлото на тѣзи, които сж изпратили тукъ въ Парламента, и ще кажатъ, че най-сетне народнитъ представители сж се погрижили за тѣхния халь.

Избѣгването на зърненитъ култури създава неравенство. Ако не вземемъ мѣрки, не знаемъ, дали това неравенство нѣма да ни отведе до други крайности. Ние трѣбва

да се замислимъ върху този проблемъ и да побързаеме да се справимъ съ него по много и много държавни съображения.

Накрай азъ има да направя още една препоръка пакъ относително сръдствата. Г-нъ Минчо Ковачевъ каза: защо аждаба трѣбва работникътъ да дава 1 л. всѣки денъ за застраховка на посѣвитъ на земеделцитъ? Г-нъ Минчо Ковачевъ не взема предвидъ множеството бедни земеделци, които иматъ до 30 декара земя и много страдатъ при градушка, а онѣзи, които иматъ по 500 или 1000 декара — не знаемъ какъвъ процентъ сж тѣ у насъ. Като че ли голѣмата тежестъ ще легне върху пушачитъ! Азъ бихъ желалъ не само да критикуваме, но да посочимъ, откъде да се намѣрятъ сръдства, по възможно най-справедливъ начинъ. Ние облагаме пушачитъ, защото въ България може би 3/4 отъ хората пушатъ и тѣ най-безболезнено ще дадатъ. За да се формира този фондъ, всѣки ще даде. Г-нъ Ковачевъ каза, че работникътъ не трѣбва да дава. Азъ питамъ, защо, работникътъ да не даде. И какво ще даде той при една надница отъ 60—70—100—150 л.? Какво отъ това, че щѣлъ да даде 50 ст. на една кутия цигари за земеделеца, който произвежда храни да го храни? Азъ не вѣрвамъ, че работничеството ще ни направи такава критика. Азъ винаги съмъ твърдѣлъ, че нашето работничество въ всѣко отношение е много по-обезпечено и много по-задоволено отъ земеделцитъ — и отъ гледна точка материална, за прехрана, и отъ гледна точка на комфортно живѣне, на лѣкуване и пр. Социално-икономическото работничеството е поставено по-добре отъ по-големия процентъ на българскитъ земеделци. Азъ съмъ сочилъ и другъ пътъ какъвъ е бюджетътъ на земеделското семейство и какъвъ е този на работническото.

Мисля, че сръдствата на фонда могатъ да бъдатъ подсилени и отъ налогъ върху културитъ, за които загатахъ преди малко — цвеклото, тютюнътъ, зеленчуцитъ. Има и сѣмепроизводствени стопанства рентириани, които също така трѣбва да дадатъ нѣщо. Изобщо могатъ да се намѣрятъ източници. И нека всѣки, който ще ги посочва, както и онѣзи, които ще дадатъ сръдствата, да иматъ съзнанието, че това се върши по една необходимостъ, защото тѣзи сръдства отиватъ за дефицитерното земеделско стопанство, отъ което виждате, че днесъ не може да се намѣри едно зърно да прескочи нашата граница и сега, за жалостъ трѣбва да тършуваме. Дано не става нужда съ военни команди да събираме зърнени храни за нуждитъ на държавата, армията и пр.

Азъ завършвамъ съ пожеланието, този законопроектъ, втори по важностъ, който днешното правителство внася въ настоящата Камара, да бъде гласуванъ и да бъде изграденъ въ комисията. И да не се бърза! Нека нѣколко заседания да се посветятъ на него, да бъде той добре обсъденъ и да излѣзе отъ тамъ достоенъ за тия, за които проявяваме грижи, достоенъ и за правителството, и за Камарата, каквато е днешната.

Председателстващъ Никола Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г-нъ Екимъ Екимовъ.

Екимъ Екимовъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! На много отъ стопанскитъ въпроси, които вълнуваха заслужено българската общественостъ, имащи дълбоко своето отражение въ маситъ, правителствата и Парламентътъ въ последно време дадоха едно достойно решение. Ние съ това можемъ да се гордѣемъ. Отъ голѣмъ нанизъ на тѣзи въпроси е и въпросътъ, който днесъ се разрешава съ законопроекта за задължителна застраховка на земеделскитъ посѣви.

Азъ не знамъ дали този въпросъ би трѣбвало да го снемемъ отъ редицата на най-същественитъ, най-важнитъ въпроси, засѣгащи нашето стопанство, и да го туримъ на по-второстепенно мѣсто, като къмъ него се отнесемъ съ лекота. Не искамъ да бъда разбранъ тенденциозно, но, за голѣмо съжаление, може би несъзнателно, нѣкои внесятъ раздѣление на хората, работещи за нашия стопански животъ. По тия голѣми въпроси ние трѣбва най-внимателно да оперираме. Становищата, които тукъ ще изнесемъ, трѣбва да бъдатъ много искрени и правдиви, защото иначе, вмѣсто полза, можемъ да нанесемъ вреда. Азъ много съжалявамъ, че единъ отъ преждеговорившитъ вчера така жестоко се отнесе къмъ основата на тоя законъ, като каза, че съ него ще гарантираме — дословно си записяхъ неговитъ думи — отъ градобитнина богатитъ земеделци-стопани.

Азъ бързамъ да кажа, че въ България нѣма богати земеделци-стопани. Имаме всичко около 900,000 земеделски стопани. Нѣмаме точни статистически данни за

последните години, но знаем, че през предишните години сме имали около 600.000 стопанства, всъщо от които има до 50 декара земя. Ние имаме, словом и цифромъ, само 419 земеделски стопанства съ по надъ 500 декара земя. И азъ ви питамъ: при тая характеристика на нашето земеделско стопанство, съ този законъ кои земеделски стопани гарантираме? 419 земеделски стопани или 900.000 земеделски стопани — масата, основата?

Ако не гледамъ тоя законъ едностранчиво и не мисля, че той засъга само земеделското стопанство. Ако гледаме едностранчиво, ще се излъжемъ, ще изпаднаемъ въ грѣшка. Гарантирането на земеделския стопанинъ срещу градушка дава възможност и на занаятчията, и на търговеца, и на индустриалеца да функциониратъ правилно въ своето стопанство. Недай си Боже въ нѣкоя област, да вземемъ за примѣръ Русенската, където имаме характерното, типичното за нашата Дунавска равнина земеделіе, да падне градушка въ 15 села! Запитватъ ли се занаятчий, търгозци и работници, какъвъ ще имъ бѣде халѣтъ, не на другия денъ, а една, две, три, петъ години насетне следъ падане на градушката въ тоя районъ? Тѣ дълго ще я усѣщатъ. Безспорно, тѣхниятъ халъ ще бѣде много лошъ. Азъ изхождамъ отъ Свищовската колегия. Въ 1929 г. имаме нещастно състояние поради ударитъ на една страшна градушка. Тя бѣше толкова силна, че обѣли даже кората на дърветата. Свищовска околия не можа да ликвидира послѣднитѣ отъ тая градушка десетъ години следъ нея.

Приемайки тоя законъ, ние не разрешаваме въпроса само за земеделското стопанство, а разрешаваме единъ въпросъ за нашето стопанство — за занаятчий, за работници, за индустриалци.

Въ какво положение е била досега застраховката на посѣвѣтъ срещу градушка, е ясно отъ мотивитѣ. Отдѣлтѣ „Застраховки“ при Българската земеделска и кооперативна банка е успѣлъ да събере досега само 28% отъ бройката на земеделскитѣ стопани. Тая цифра е все пакъ нѣщо, но следващата цифра е нищо: по стойностъ само 9-08% отъ всички посѣви съ застраховани! Това е нищо. Даже 10% отъ произведенията на нашитѣ земеделски стопанства — ечемикътъ, лозята и т. н. — не съ застраховани. Виждате, на какъвъ голѣмъ рискъ излагаме веригата на нашето стопанство, което е тѣсно свързано съ земеделското стопанство, защото то обезпечава главния поминѣкъ на нашия народъ.

Внесениятъ законъ по начало разрешава тоя голѣмъ проблемъ и отговаря на една нужда, добре разбрана у насъ отъ дълги години насамъ. Азъ разбирамъ, че въ комисията той ще претърпи нѣкои измѣнения. Никога у насъ важенъ законъ не е минавалъ *tel-quel*, както е внесенъ. Безспорно, законопроектътъ ще претърпи въ комисията измѣнения. Тѣ трѣбва да бѣдатъ проведени така, че да проличава на пръвъ планъ нашето голѣмо желание да разрешимъ тоя въпросъ не само за земеделското стопанство, а за цѣлото национално стопанство.

Съ тия разбирания ако пристѣпимъ къмъ закона, нѣма да ни се видятъ тежки обзозитѣ въ чл. 20. Азъ допускамъ, че и тия обзози ще бѣдатъ измѣнени. Спира нашето внимание заемътъ отъ 200 милиона лева съ 5-5% лихва върху облигациитѣ, които ще се издаватъ. Азъ не зная по-цѣлесобразно влагане на срѣдства, на спестявания за друга целъ, отколкото за тая, която се преследва съ закона — обезпечаване земеделскитѣ стопани. Азъ съмъ сигуренъ, че спестителитѣ, които иматъ днесъ вложени тукъ-таме малки срѣдства, водени отъ своето национално чувство, и най-после водени отъ своитѣ лични интереси, ще вложатъ своитѣ спестявания въ облигациитѣ на тоя заемъ, за да гарантиратъ приходитѣ, които предвижда чл. 20.

Предвидено е засилване на ежегодни вноски — съ обзози, които ще се понесатъ и отъ други срѣди, не само отъ срѣдитѣ, които ще бѣдатъ гарантирани отъ тоя законопроектъ. По тоя въпросъ смѣтамъ, че нѣма защо да споримъ: тоя законъ гарантира цѣлото българско стопанство. Въ чл. 20 се увеличаватъ такситѣ върху тютюна — бандеролътъ за цигаритѣ първо качество, за цигаритѣ екстра и за специалнитѣ, за луксознитѣ цигари. Това е добре дошло. Нека имаме предвидъ, че 80% отъ пушачитѣ съ пакъ тия, които искаме да осигуримъ. Тѣ ще платятъ голѣмата сума отъ бандерола, който сега увеличаваме. Освенъ това ще се плащатъ по 25 л. за килограмъ тютюнъ рѣзанъ за лула, I, II и III качество, и за папириситѣ II и III качество. Това сѣщо ще се даде отъ голѣмата маса на земеделскитѣ стопани, защото тѣ съ пушачитѣ. Значи, пакъ тѣ ще си платятъ тия обзози. Ще се взематъ и 10% отъ печалбитѣ на Дирекцията за хроноизносъ. Азъ не знамъ, дали има съмнение, че тия срѣдства ще излѣзатъ пакъ отъ това съсловие, което обезпечаваме съ тоя законъ.

Сѣщо ще се взематъ 20% отъ поземления данѣкъ. Може би тукъ ще трѣбва малко да се поспремъ и да направимъ разграничение между по-малки и по-голѣми стопанства. Голѣмитѣ стопанства по брой не съ много у насъ, обаче декаритѣ имъ съ много. Процентътъ на облагането на по-голѣмитѣ стопанства трѣбва да бѣде по-голѣмъ, отколкото на по-малкитѣ стопанства. Тоя въпросъ ще трѣбва да го обмислимъ въ комисията, за да намѣримъ най-правилния пътъ за събиране срѣдства за изграждането на тая застраховка, отдавна очаквана отъ българската общественостъ, а най-вече отъ българския земеделски стопанинъ. И азъ, като членъ на настоящето Народно събрание, се радвамъ, че правителството има честта да ни сезира съ тоя законъ. Ние съ гордостъ и съ достоинство ще приемемъ закона, защото не заздравяваме богатитѣ земеделци, а заздравяваме българското национално стопанство. (Ръкоплѣскания).

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г-нъ Симеонъ Симеоновъ.

Симеонъ Симеоновъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Сложениятъ на разглеждане законопроектъ за застраховка на земеделскитѣ култури срещу градушка е отъ голѣмо социално значение. Въ нашето законодателство се създадохъ редъ закони, които иматъ голѣмо социално значение. Така ние се предвдвдвме да бѣдемъ дирижирани отъ други нации, отъ други народи, защото тѣзи закони засѣгатъ най-много дребнитѣ стопани и чѣмъ широкитѣ народни маси, за които се грижи нова Европа.

Понеже сложениятъ за разглеждане сега законопроектъ има, както казахъ, голѣмо социално значение, той трѣбва да бѣде разгледанъ съ най-голѣмо внимание и да се даде най-правилно разрешение на въпроситѣ, които се засѣгатъ, за да може да получи реално приложение. Така ще покажемъ, че въ областта на социалното законодателство у насъ ние сме много прицизни и много добре измѣрваме нѣщата.

Г-да! Въпросътъ за застраховането труда на българския селянинъ противъ стихията градушка е поставенъ най-напредъ отъ самата държава, като е създаденъ единъ фондъ при Българската земеделска и кооперативна банка отъ 5% върху прѣжитѣ данѣци. Съ този фондъ ние не сме могли да направимъ нищо. Въ всѣки случай това е първата грижа на нашата държава за застраховката на земеделския трудъ противъ градушката. Впослѣдствие се създаде законътъ за факултативната застраховка. Застраховката по този законъ е поставена на чисто кооперативна база. Застраховката у насъ не е дѣло на официалната властъ, а е сложена на базата на взаимнопомощта, на кооперативна база, както казахъ. И ако искаме да изтъкнемъ голѣмата роля, която кооперацията е играла въ нашия животъ, трѣбва да посочимъ нейната дейностъ по закона за застраховката срещу градушка, която застраховка е много правилно дирижирана отъ единъ съветъ при Българската земеделска и кооперативна банка. Българската кооперация застрахова произведенията на българския селянинъ, а българската държава по законъ подпомага фонда на тази кооперация съ субсидия. Но понеже държавата не дава предвидената субсидия, затова ние виждаме факултативната застраховка срещу градушката да се движи бавно.

Азъ смѣтамъ, че досега на градушката не е погледнато като на обществено бедствие, което засѣга цѣлия български народъ, и затова застраховката срещу градушка е легнала върху плещитѣ на земеделския народъ чрезъ преминѣтъ, които той плаща за тази застраховка. Въпрѣки това, застрахователното дѣло противъ градушка просъществува въ единъ периодъ отъ 30 години съ голѣма честъ за България, съ голѣма акуратностъ и съ голѣма прецизностъ.

Г-да! Ако има областъ, въ която кооперативното дѣло да се е проявило идеално, това е областта на застраховката противъ градушка. Вие знаете, че по отношение преценяването на загубитѣ, причинени отъ градушка, и тѣхното изплащане, както и по отношение проучването на градобитнитѣ райони и пр., досега е имало една много здрава и последователна политика. Отъ дейността на застрахователния отдѣлъ при Българската земеделска и кооперативна банка имаме набрани материали, които ни даватъ възможностъ да развиемъ кооперативната застраховка срещу градушка не само върху известенъ процентъ български селяни, но и повсемѣстно. И, за наша честь, тукъ въ тази Камара сега е сложенъ на разглеждане единъ законопроектъ именно за застраховането на всички земеделски стопани, което азъ считамъ, че е много належащо.

Г-да! Проблемата за задължителната застраховка на земеделските произведения срещу градушка е разглеждана много пъти. Въ миналогодишната сесия на Върховния стопански съвет по този въпрос се четоха реферати, въ които се изтъкна необходимостта от въвеждането на задължителната застраховка срещу градушка, обаче, като се имаха предвид техническите мъжнотии и нуждата от грамадни материални средства, всички се уплашиха и отложиха този въпрос за по-добри дни.

Г-да! Задължителната застраховка против градушка има място въ нашия живот най-вече затова, защото ние имаме дребни поземлени притежания. Помощта, която се дава на дребния собственик съ обезщетяването му за повреда от градушка, е много значителна, много голяма. Понеже застраховката засяга само една част от българското гражданство, помощта беше много ефективна и много правилно изплащана. До края на календарната година всички пострадали стопани получаваше обезщетението си и по този начин биваше подкрепян. Ние видяхме какъ това действуваше благотворно върху тези, които сѣ застраховани.

За неразширяването на досегашната застраховка, г-да, има причини, които по-долу ще изложя.

Преди всичко, когато се поставя въпрос за въвеждане на задължителната застраховка срещу градушка, азъ съмтамъ, че трѣбва да държимъ смѣтка, че имаме предъ себе си единъ капиталъ на земеделски култури крѣпко къмъ 23 милиарда лева по досегашната стойност на нашия левъ. Отъ годишните отчети за застраховките ние виждаме, че имаме да застраховаме единъ обектъ отъ около 20 милиарда лева. А като се вземе предвидъ, че сръдната градобитност върху застрахованите култури варира между 4—5%, максимумъ 6% — миналата година беше 4% — и като се направи изчисление, ще се види, че ни трѣбватъ около 800 милиона лева за изплащане на обезщетенията при пълна застраховка на всички земеделски култури. Този е базата, върху която по-нататъкъ ние трѣбва да развиемъ задължителната застраховка, за да можемъ да застраховаме цѣлия този капиталъ отъ земеделски култури, който е изложенъ на опустошения отъ стихията градушка. Ясно е, че за застраховането на този капиталъ сѣ необходими много голѣми сръдства и че обезщетяването е мъжно. Обаче ние дойдохме дотамъ, да не се страхуваме вече отъ този видъ застраховка и да почнемъ действително да я прилагаме. Днесъ въ България ние имаме застраховани около 1/4 отъ всички земеделски стопани. При този брой застраховани български стопани застраховани сѣ само 10% отъ голѣмия националенъ капиталъ въ посѣви, които струватъ около 20 милиарда лева. Значи, при 20 милиарда лева капиталъ и при сръдно 4% загуби отъ градушката ние при задължителното застраховане трѣбва да изплащаме ежегодно къмъ 800 милиона лева загуби. Следователно, трѣбва да намеримъ начини и сръдства, за да можемъ навреме да изплащаме тия загуби.

Г-да! Отъ изчисленията по застраховките презъ последните години се вижда още, че въ България сѣ застраховани около 5.500.000 декара земя. Да разширимъ застраховката и да я направимъ задължителна за всички, значи да я увеличимъ десеторно.

Днесъ службата на застрахователния отдѣлъ при Българската земеделска и кооперативна банка, който изпълнява работата по кооперативната застраховка — тя не е държавна, тя не е видѣла, както ви казахъ, помощъ отъ държавата, или много малко се е субсидирала отъ нея — се изпълнява отъ 41 чиновници и нѣколко надничари, които се ангажиратъ само презъ периода на изчислениято на загубите. Службата се провежда много правилно. Въ нея участвуватъ годишно около 400 оценители, които лично вършатъ оценките, а не разни комисии, и затова оценките се правятъ много бързо и много задоволително. И азъ мога да ви кажа, че въ гражданския съдъ, който съществува по закона за градобитността, рѣдко се явяватъ недоволни стопани — има по 10—15 дѣла въ годината.

Г-да! И въ заседанията на съвета на застрахователния отдѣлъ при Земеделската банка се е изтъквала нуждата отъ разширяване на застраховката срещу градушка. Обмисляни сѣ били начини и сръдства да стане тя полужадължителна, при липса на законъ за тази целъ, да може сѣ какъви стѣснителни мѣрки въ връзка съ застраховката на добитъка или въ връзка съ отпускането на кредити и т. н. да се направи застраховката задължителна. Обаче, за да може да се постигне това, трѣбва да има съзнание у стопаните за ползата отъ тази застраховка, както и помощъ отъ вънъ.

Както казахъ, материалитъ, които имаме набрани отъ извършената досега работа по застраховките срещу градушка, ни даватъ възможностъ да поставимъ въпроса за

разширяването на кооперативната застраховка върху всички земеделски култури. Но трѣбва да го поставимъ и разрешимъ най-правилно, за да има резултати.

Преди всичко азъ искамъ да изтъкна, че при сегашната факултативна застраховка, при която причинените загуби се плащатъ стопроцентно, фактически стопанинътъ получава по таблиците максимумъ 80%, защото се правятъ пропорционално отбивки на степени. Така че фактически нашиятъ земеделски стопанинъ при пълна застраховка се обезщетява максимумъ 80% за загубите. Въ настоящия законопроектъ е поставено положението, че застраховката противъ градушка е задължителна само за 60% отъ културите, а останалите 40%, който пожелае, може да ги застрахова отдѣлно. Азъ съмтамъ, г-да, че така работата се поставя малко погрѣшно. Застраховката трѣбва да бъде стопроцентна, единна. Тя не трѣбва да бъде доброволна и задължителна, а трѣбва да бъде напълно задължителна.

Като изтъквамъ това обстоятелство, имамъ предвидъ нѣкои голѣми фактори, които биха могли да попрѣчатъ на една повсемѣстна застраховка. Азъ ще се опитамъ да посоча другъ единъ способъ, по който мисля, че по-скоро ще дойдемъ до единъ реаленъ резултатъ.

Азъ ви казахъ преди малко, че имаме застраховани само една четвъртъ отъ земеделските стопани. Щомъ сѣга искаме да въведемъ задължителна застраховка, споредъ мене, въ законопроекта трѣбва да има положение, че тя не трѣбва да се въведе веднага, презъ 1942 г., а въ продължение поне на три години. Азъ съмтамъ, че задължителната застраховка трѣбва да мине по този пътъ, по който е вървѣла досега и факултативната застраховка, да бъде изправна, точна, да има добри оценители, за да се създаде въра въ здравината на института.

Въ законопроекта трѣбва да легне едно такова положение, че подготвителната работа, която ще се извърши презъ 1942 г., да ни даде като резултатъ презъ 1943 г. застраховането на 50% отъ българските стопани, които сега сѣ само 25%; презъ 1944 г. да се застраховатъ още 25% и презъ 1945 г. да се застрахова последната четвъртъ отъ българските стопани. Така ние ще можемъ да преодолѣемъ всички препятствия, които ще се явятъ и въ техническата работа, въ подготовката на оценители, въ децентрализацията на службата при Земеделската и кооперативна банка и при набирането на сръдства съобразно времето и нуждите.

Г-да! Ако днесъ 400 души оценители извършватъ оценката на загубите, причинени на 10% отъ всички посѣви въ България, то утре, когато задължителната застраховка ще обхваща 100% посѣвите, ще трѣбва да хвърлимъ 4.000 души оценители — или нека бждатъ 3.000, нека бждатъ 2.000 — които трѣбва да бждатъ подготвени за тази работа. Застрахователниятъ отдѣлъ при Земеделската банка устройваше курсове за подготовка на оценители. Днесъ ние имаме оценители вещи и почтени български граждани: учители, свещеници, агрономи, интелигентни земеделци, които сѣ самоотверженостъ и почтеностъ работятъ въ застрахователния отдѣлъ при банката. Сега при десеторно увеличени застраховки ще трѣбватъ много повече оценители, ако не десетъ пъти, то три пъти, четирѣ пъти повече. Тѣзи хора трѣбва да се подготвятъ, а за това е необходимъ по-дълъгъ периодъ отъ време.

По-нататъкъ, друга прѣчка, г-да, сѣ сръдствата. Въ законопроекта сѣ посочени нѣкои начини за набиране нужните сръдства. Може би ще се посочатъ и други начини. Обаче азъ съмтамъ, че колкото и да бързаме, ние не можемъ така скоро да наберемъ нужните сръдства, и затова трѣбна съобразно съ броя на застрахованите и на събраните сръдства да отиваме къмъ реални резултати.

Другъ единъ въпросъ е този, че сѣ разширението на застраховката ще се създаде повече персоналъ и въ централното управление, вънъ отъ по-голѣмия брой оценители. Този увеличенъ персоналъ въ централното управление ще може да се децентрализира и прѣсне въ известни клонове на Земеделската и кооперативна банка. Тѣй постепенно-постепенно ще имаме отъ тукъ единъ подготвенъ персоналъ, и безъ да се създаватъ стѣснения въ сегашното кооперативно застрахователно дѣло, поставено на факултативна база, ние ще можемъ правилно да развиемъ това дѣло общо за цѣлата страна. Тѣй постепенно-постепенно ще расте и съзнанието въ българските земеделски стопани.

Но най-голѣмиятъ въпросъ, въпросътъ надъ въпроситъ, е този за премията. Ако застраховката остане да тежи само върху плещите на застрахованите, тѣ да плащатъ премията въ името на една взаимна помощъ, която да се разпредѣля помежду имъ, ние сме на много кривъ пътъ. Градушката е стихия, която прави пакости на цѣлия български народъ, а не е бичъ само на селото. Миналата

година имаме един добър пример в това отношение. София пострада от градушка наравно с околните села. Може би този случай дойде да напълни главата на София, че трябва да подпомогне големото застрахователно дело. Ако се направи справка по сметките на фонда за подпомагане при обществени бедствия, ще се види колко помощи са дадени, съгласно, от този фонд на софийското гражданство за подпомагането му в връзка с тази градушка. Всичките градушки застрахователни обществени слове, всички класи и категории хора и, следователно, премията, които се плащат за застраховка срещу градушка, не бива да тежат само върху застрахованите стопани, а общо на всички и държавата трябва да бъде с гарантиран фонд. Бавното развитие на факултативната застраховка — в продължение на 30 години да бъдат застраховани само една четвърт от стопаните — дебели подчертава, че застраховката не е била държавно, обществено подпомогната. Като подчертавам нуждата от гарантиране необходимите средства, аз мисля, че държавата трябва да участва в изплащане обезщетенията, като се образува един фонд, както е постановено в законопроекта. Освен вноска от посевления налог и другите средства, които са наброени в законопроекта — аз не ще да се занимавам с други подробности по него, защото доста колеги се изказаха вече — аз сметам, че и фондът „Обществени бедствия“ — защото няма по-големо бедствие от градушката — трябва да се засили и, вместо 5% върху прикрити данъци, да стане 10%, за да може и чрез този фонд „Обществени бедствия“, респективно с допълнителните 5%, които трябва да се събират, да се дойде насреща на туй голямо бедствие — градушката.

Г-да! Аз не искам да ви отнемам повече време. Сметам, че можах да ви дам едно разяснение по моите съвадения за това голямо дело. И не остава нищо друго, освен да поздравя г-на министър-председателя и г-на министъра на земеделието, главните фактори за създаването на този закон, и да пожелаю, щото правично и редовно, без никакви скокове, да може да се продължи големото застрахователно дело, като обгърне то цялия български народ, като го успокои и запази неговата собственост за величието на България. (Ръкопляскания)

Председателстващ Никола Захариев: Има думата народният представител г-н Димитър Илиев.

Димитър Илиев: (От трибуната) Г-да народни представители! Идеята за задължителната застраховка на земеделските култури е стара у нас. Дълго време агроделците спорят върху въпроса, доброволната или задължителната застраховка може да донесе по-голям резултат за земеделското стопанство, докато днес правителството внася законопроекта за задължителната застраховка на тези култури. Във мотивите на законопроекта са набелязани няколко въпроса, от които ние можем да извадим заключение за онова, което цели законопроекта, и онова, което фактически ще дойде, след като той стане закон.

Г-да народни представители! Не е вярно сждението, че липсата на съзнание във нашия земеделец е причината, щото днес само 28% от земеделците-стопани да застраховат, и то само част от своите земеделски култури. Не можем да говорим за липса на съзнание във един стопанин, който влага цялия свой труд и този на своето домокачество в продължение на години, не можем да твърдим, че той не може да разбере и не знае каква е ползата от застраховката на културите срещу това природно бедствие. И затова, ако беше се дало повече грижа да се проучи кои са причините за избягването на застраховките, ние щяхме да дойдем до едно съвсем друго заключение, което може да ни доведе до други изводи. Нашият селянин обединява, нашият селянин е беден, и само бедността е, която му пречи да застрахова своите култури. И затова, преди да се дойде до задължителната застраховка на културите, трябваше правителството, Парламентът и всички ония, които управляват държавата, да си зададат за цел да създадат едно богато земеделско стопанство, едно здраво земеделско стопанство. Защото, ако ние прокараме този законопроект, той ще се отрази като една нова данъчна тежест върху земеделеца-стопанин, както и върху други категории граждани.

Вярно е, че всеки данък, по начало, се гласува и се налага на гражданина с оглед на неговото благосъстояние и с оглед на защитата на неговите интереси, на неговото здраве и на неговия живот. Това е принципът на всеки данък, който се плаща на държавата. Обаче в настоящия случай, ако не се вземат мерки, щото

селото да бъде застраховано материално, резултатът от този закон ще бъде само един измислен и тежък данък върху категорията граждани, които са измислени в него. И затова трябва също така да се вземе предвид, дали не може и друго нещо още да се направи, което би спасило населението от този нов данък.

Когато се говори за застрахователното дело у нас, известно е на всички ви, че се повдига един общ въпрос: държавата да поеме въ своите ръце изцяло застрахователното дело в страната, защото, ако при застраховката на земеделски култури досега са реализирани загуби, както това се вижда и от мотивите към законопроекта — а това може да се провери и в Земеделската банка — има други браншове на застраховането, които докарват извънредно голям печалби. И затова, ако въобще изцяло се положи на разглеждане застрахователното дело у нас, ние бихме дошли до други законопроекти, които трябва да възбят в Народното събрание за гласуване, с цел, застрахователното дело да се монополизира, да стане монопол на държавата. И тогава вноските, които правят отделните граждани по различните видове застраховки, ще бъдат доста тични, а не да остава впечатлението, че с новия закон, който се прокара, се налага нов данък на земеделците-стопани. Така само ако се уреди застрахователното дело у нас, то би имало някакво по-голямо социално значение, а и държавата би могла справедливо да сложи тогава тежестта върху всички граждани.

Аз не зная по-голямо бедствие от градушката, което може да постигне държавата или националното стопанство. Няма по-голяма благодат от тази за един разсъпан от градушката земеделец-стопанин, да му се даде помощ, да му се платят загубите, за да може да продължи своята дейтелност и през следващата стопанска година. Обаче няма по-голяма тежест от тази, отделният гражданин, който не е засегнат от това бедствие, да плаща заради други. Трябва наистина да се покаже, че държавата социално, справедливо е поставила и разрешила всички въпроси, за да може работниците, спокойно и с радост да отделят от своя заплата, за да подкрепят пострадалите от едно голямо национално бедствие.

Но ако се говори у нас, че частните застрахователни дружества реализират голяма печалба от застраховките на гражданите за живот, пожар и други; ако се говори, че тия печалби се измислят в чужбина под формата на презастраховки и пр. и пр., ние не можем да приложим с цялата тежест на държавната справедливост един закон, с който да наложим нови тежести на гражданите когато даваме възможност на няколко предприятия у нас да реализират печалби от гърба на българския гражданин-данъкоплатец.

Идеята не е лоша, мотивите, с които се представя този законопроект, са благородни, обаче въпросът не е цялостен и не е справедливо разрешение с оглед на това именно, че докато държавата поема най-големия риск върху себе си, застраховайки земеделските култури, тя не поема риска за останалите браншове от застрахователното дело, за да може печалбите, които се реализират от тези браншове, да ги тури въ плюс срещу загубите, които би реализирала от застраховката на земеделските култури. Тогава именно цялостно би се поставил въпросът.

Иначе, г-да народни представители, да се смета, че нашият селянин не е съзнателен и че именно поради тази липса на съзнание у него ние ще трябва да прокараме този закон, за да го накараме задължително да защитава своите интереси, това е самоизмама. Нашият селянин има достатъчно съзнание, обаче няма средства. И ако днес му налага да плаща само една малка премия, ние би трябвало един ден, вземайки държавата изцяло застрахователното дело въ ръцете си, да го освободим от една голяма част от онова, което той трябва да внася. Ако застрахованите за живот плащат премии не на частни предприятия, а на фонда, който държавата създава, въ такъв случай държавата ще може, както въ днешно време, така и въ утрешния ден, когато други поколения след нас ще плащат тежестта на днешното време, да каже: увеличавам данъците, защото правя нещо, което ще бъде полезно за народа и за държавата.

Аз повдигам този въпрос, желаяйки министърът, който внася този законопроект, и Министерският съвет, който го е одобрял, да ни сезират с един общ закон, с който да се монополизира изцяло застрахователното дело от държавата, за да може загубите,

които ще се явят от изплащането на цените от градушките, да бъдат покрити от печалбите, които биха се реализирали от монопола от застрахователното дѣло въ страната. (Ражкопѣтскания)

Председателстващъ Никола Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г-нъ Димитъръ Киревъ.

Димитъръ Киревъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Законопроектътъ за задължителната застраховка на земеделските култури отъ градушка е единъ отъ редицата закони, които днешното правителство и Народното събрание създаватъ въ полза на земеделеца-стопанинъ, който е 80% отъ българския народъ, който е най-здравата опора на държавата въ миръ и въ война, защото той е бошинството, той е държавата. Съ тия мѣрки правителството и Парламентътъ надѣло доказаха, че земеделецътъ-стопанинъ и всѣки трудець се въ тая страна е на първо мѣсто въ грижите на държавата. Ако има съ какво да се гордѣе, това сж грижите ни за земеделеца-стопанинъ и за трудецътъ се, които мислятъ за държавата. Това е новото въ новото национално управление на държавата.

„Земеделецътъ трѣбва прѣвъ да вкуси отъ своите плодове, а трудецътъ се е достоенъ за своята плата“ — е казано още преди вѣкове отъ анонотъ Павелъ. Трѣбваше да дойде, обаче, днешното правителство, трѣбваше да дойде днешното XXV обикновено Народно събрание, за да осмисли тия свещени истини. Както на Министерската маса, така и на тия депутатски банки сж се изредили много хора, съ много лозунги и байраци, идваха дори отъ името на „нищо“, приказваха, обещаваха, но нищо сжществено за земеделеца-стопанинъ не създадоха. Защо? Затова защото тогава само лѣжеше земеделеца-стопанинъ, събираха неговите гласове и защото начело на тая божемъ негова организация стояха „земеделци на саксии“, които нѣмаха нищо общо съ земеделеца-стопанинъ. Министерството на земеделното тогава, както и Министерството на благоустройството, бѣха едни чирашки министерства, гдето днешната, които идваха за министри, се учеха да чиракуватъ за министри. Близката история ни показва това. Тогава нмахме бюджети съ около 250-300 милиона лева за тия министерства. Накакво творчество, а чисто чиновнически министерства! Днесъ, обаче, днешното правителство и днешниятъ Парламентъ издигаха тия министерства въ първостепенни институти, съ милиардни бюджети, и потвърдиха, че „не думитъ, а дѣлата, братя, ще гледате“ — както казваме Христосъ.

Тия грижи сж преди всичко резултатъ на едно здраво държавническо разбиране на идеята за държавната общност, на материалната и духовната стабилност. Доволенъ ли е народътъ — доволенъ сж всички, сигурна е държавата. Това е то лозунгътъ, на който служи днесъ и правителство, и Парламентъ. Всичко дадено за българската земя и за българския земеделецъ-стопанинъ носи само добро, носи само сигурност и напредѣкъ. Нашиятъ земеделецъ-стопанинъ съзнателно и мълчаливо е понесълъ много жертви за общото добро на държавата, за да нѣма нужда никой да му завижда и да му отрича правото да се радва на грижите на самата негова държава.

Отъ мотивитъ къмъ законопроекта е видно, че срдѣно около 650 милиона лева сж годишните загуби отъ градушка, които представляватъ 45% отъ всички загуби. По-нѣкога тия загуби надхвърлятъ и милиарди. Това трѣбваше достатъчно и сериозно да ни стресне, и да се позамислимъ. Е ли по силитъ на земеделеца-стопанинъ да понесе тия загуби? Трѣбваше ли той самъ да ги понася? Азъ дохождамъ до едно заключение: безъ подкрепа на държавата невъзможна е една сигурна застрахователна система, невъзможно е едно сигурно положение на земеделеца-стопанинъ.

Какво е положението на земеделеца-стопанинъ? Ще отговоря само на нѣкои, които го изкараха едва ли не за най-голямъ богаташъ. Азъ казвамъ, че то не е много за видно. Споредъ думитъ на нашия колега г-нъ Минчо Ковачевъ, единъ земеделецъ съ 100-200 декара земя, напримеръ, едва ли не е човѣкъ на милиони. „Колко думи — каза той — отъ други съсловия иматъ повече срдѣства, повече капиталъ?“

Тая смѣтка е съвършено погрѣшна. Въ нашия край едно срдѣно земеделско стопанство — пѣкъ предполага, че и въ другитъ части на България не е по-добре — има около 35 декара. Но ако приемемъ, че единъ земеделецъ-стопанинъ има 100 декара земя и приемемъ скжпата цена на декаръ — 3-4 хиляди лева — пакъ ще добиемъ 300-400 хиляди лева. Каквъ е, обаче, доходътъ отъ тая земя? Той не е повече отъ 30-40 хиляди лева годишно. И

като припомнимъ разноситъ за инвентаръ, за добитѣкъ и пр., ще видимъ, че въ края на краищата тоя земеделецъ едва свързва двата края или завършва стопанската година съ борчове.

Но въпрѣки всичко, казвамъ, нашиятъ земеделецъ-стопанинъ е доволенъ отъ своето положение, защото той е съ здраво съзнание за държавата и за напредѣка на самата държава. Земеделното не търпи чуждъ наемънъ трудъ, то не може да го плаща, нито пѣкъ признава трудовитъ закони, 8-часовъ работенъ день и пр. Тамъ се води една борба съ природата и каквото успѣе стопанинътъ да открадне, това му остава печалба. Че това е така, ние виждаме отъ факта, че чифлици вече нѣма у насъ. Всички бѣгатъ отъ тѣхъ, защото нѣма вече безплатенъ трудъ, нѣма вече рая, както е било презъ време на робството.

Модерниятъ стопанства, като това на Балтовъ въ Пловдивъ, като „Минкова махала“ вече пропаднаха — безъ да имъ приписваме какъвто и да е грѣхъ — защото естеството на работата е таково. Какво е положението пѣкъ на ония, които нагребиха едъръ земеделски инвентаръ — вършачки, трактори и пр. — за да модернизиратъ стопанството си? Ние всички знаемъ, че тѣ се опростиха. Най-гъжави, най-пригодни се оказаха стопанствата, които се обработватъ съ личния трудъ на земеделеца-стопанинъ и на неговото семейство. Ето тукъ е вече развързката на естествения законъ, че земята принадлежи на ония, който я работи — естествениятъ законъ за трудовата поземлена собственост.

Че това е така, че земята не търпи чуждъ трудъ, че не се поддава на експлоатация съ чуждъ трудъ, най-добре говори фактътъ, че еврейтъ, който сж най-изтънчени спекуланти, влагатъ своитъ срдѣства навсякъде другаде, но не и въ земята. Еврейтъ не ставатъ земеделци, тѣ бѣгатъ отъ тамъ.

Единъ народенъ представителъ: Ама житото купуватъ!

Димитъръ Киревъ: Ние чуваме, че влагали паритъ си въ апартаменти, въ магазини, въ стоки; даже евреи галантеристи станали тухлари, керемидари, но земеделци-стопани не ставатъ. Та не е ли това най-вѣрното мѣрло дали земеделецътъ-стопанинъ е много добре, както пѣкомъ желаятъ да го представятъ, или пѣкъ той не е твърде добре и едва свързва двата края?

Съ тия нѣколко думи азъ искахъ само да отхвърля твърдението на нѣкои, че земеделецътъ-стопанинъ едва ли не е причината за поскъпването на живота и едва ли не е нѣкакъвъ спекулантъ.

Нека съ грижите на държавата къмъ нашия земеделецъ-стопанинъ да окуражимъ скжци, да увеличимъ неговия доходъ, да осигуримъ положения отъ него трудъ и да сирѣмъ този потокъ отъ селото къмъ града на интелектуални синове на селото и на по-заможни хора, що идватъ да търсятъ по-лесенъ поминѣкъ въ града. Азъ вѣрвамъ, че грижите на правителството и на народното представителство ще допринесатъ за задържане на интелектуалната въ селата и ще я приучатъ на трудъ и на честно мислене и работене за себе си и за държавата. Така ще се повдигне и културното ниво на селото, тѣй необходимо за днешното дирижирано стопанство и за неговитъ постижения въ областта на земеделното. Плодородна българска земя, увеличенъ добивъ на българския земеделецъ-стопанинъ — сигурна България, свѣтло бъдеще! Ето на какво трѣбва да служимъ и отъ какво трѣбва да се въздушевяваме.

Азъ одобрявамъ законопроекта и моля да бжде изпратенъ въ комисията, гдето да се направятъ известни поправки, за да добие той наистина единъ текстъ напълно въ полза на земеделеца-стопанинъ. Само така ние ще служимъ на своя народъ и на своята държава.

Председателстващъ Никола Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г-нъ Еню Клянтевъ.

Еню Клянтевъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Отдавна българскиятъ земеделецъ чакаше да се разреши голѣмиятъ стопански и социаленъ проблемъ за задължителната застраховка на неговитъ посѣви. Следъ дълги проучвания и следъ дълги протакания, най-сетне намѣри се правителство, което да внесе настоящия законопроектъ за задължителната застраховка. Днесъ ние трѣбва да се радваме, че министърътъ на земеделното, г-нъ Кушевъ, ни сезира съ единъ законопроектъ, който има огромно стопанско значение. Отъ мотивитъ къмъ законопроекта става ясно, защо се явива този законопроектъ и колко огромни сж загубитъ, които понася нашето стопанство ежегодно отъ градобитнина.

Г-да народни представители! Цифритъ сж много оче- биещи, тѣ сж дори страховити. Крѣгло ежегодно нашето стопанство понася за 640 милиона лева загуби отъ градо- битина. По тоя начинъ то дохожда до опроставяване. Въ мотивитъ ние виждаме, че презъ 1923 г., която е била още по-градоносна, загубитъ сж надхвърлили единъ ми- лиардъ лева. Ние знаемъ, че не всички стопанства у насъ сж застраховани. Може би до известна степенъ е вѣрно това, че нашитъ земеделци иматъ съзнанието, но нѣматъ срѣдства, за да застраховатъ своитъ стопанства. Нека да признаемъ, че и ние самитъ се отнасяме съ лекота къмъ тая работа и чакъ когато удари градушката протѣгаме рѣше къмъ съответния министъръ на земедѣлието, тър- симъ подкрепа, търсимъ да получимъ пари отъ фонда за обществени бедствия. Отъ мотивитъ на законопроекта, който е внесенъ, става ясно, че проблемътъ за застра- ховането на земедѣлскитъ посѣви срещу градушка е на- ложително да бѣде разрешенъ по законодателенъ редъ.

Г-да народни представители! Законопроектътъ, отъ една страна, цели да обезпечи земедѣлцитъ-стопани при гра- душка. Азъ не знамъ дали нѣкой отъ васъ е изпитвалъ тѣзи горчивини, които е изпитвалъ земедѣлецътъ-стопанинъ, когато удари градушка. Но азъ, като дългогодишенъ кметъ, съмъ ималъ възможностъ да подпомагамъ мнозина земедѣлци-стопани, като ги удари градушка, и наедно съ тѣхъ съмъ изпитвалъ колко страдатъ тѣ душевно и ма- териално, когато нѣма кой да ги обезшети за постигна- лото ги нещастие. Министерството на земедѣлието, въ съгласие съ цѣлото правителство, идва да разреши този голѣмъ проблемъ за плащане на шетитъ, като самиятъ земедѣлецъ понася само една частъ отъ тѣхъ.

Уважаеми г-да народни представители! Настоящиятъ законопроектъ иде да разреши голѣмия проблемъ за задължителната застраховка, който интересува нашитъ земедѣлски стопани. Азъ си спомнямъ, че засегнахъ този въпросъ още въ XXIV обикновено Народно събрание, ко- гато се разглеждаше една правителствена декларация, по която имахъ честта да говоря. Тогава азъ настоятелно искахъ частъ по-скоро да се прокара законъ за задължи- телната застраховка, защото тя се желае отъ нашитъ зе- медѣлци-стопани.

Ако разгледаме цѣлостно настоящия законопроектъ, ние ще видимъ, че действително той отговаря на една голѣма нужда. Той запълва една голѣма празнота въ областта на нашето земедѣлие. Тази година бѣше една градоносна година. Въ моята околия пострадаха тютюни- тѣ, и въпреки че застрахованитъ подлежаха на обезше- тение, тѣ не можаха да получатъ обезщетението навреме, затуй защото специалниятъ фондъ при Българската зе- медѣлска банка, въ който се събираха срѣдства за тая целъ, нѣмаше пари, за да може банката да плати навреме обезщетенията.

Премииитъ, които се плащатъ отъ страна на застрахо- ванитъ, не могатъ да покриватъ загубитъ отъ градобит- нина. При старата система за застраховка имаше още една празнота: застраховки се плащаха само за градобит- нината следъ 10 май. Въ настоящия законопроектъ е про- карана една придобивка въ смисълъ, че застраховкитъ се плащатъ отъ деня, когато предложението за застра- ховката писмено се внесе въ Българската земедѣлска и кооперативна банка. Съ настоящия законопроектъ се раз- решава много умѣстно и много правилно този проблемъ. Обаче въ законопроекта има и нѣщо, което трѣбва да се коригира. Всичкитъ принудителни мѣрки, които Вие, г-не министри, предвиждате въ законопроекта, ще трѣбва въ комисията да се обсъдятъ добре, ще трѣбва да се обми- слятъ. Когато вие задължително ще правите застраховане на посѣвитъ на земедѣлцитъ, нека тѣзи принудителни мѣрки, които се предвиждатъ за тѣхъ, да не ги прила- гаме още при първия опитъ. Нека се направи опитъ и следъ това да се прилагатъ. Азъ смѣтамъ, че ние разре- шаваме единъ проблемъ — което се желаеше отъ много отдавна — който и чисто земедѣлски правителства нѣмаха куража да го изнесатъ въ Парламента. Намѣри се единъ министъръ, който има смѣлостта и доблестта да го внесе въ Народното събрание, за да го разгледаме.

Г-да народни представители! Нека се пазимъ, идеята за задължителната застраховка да не бѣде компро- метирана още въ началото. Ние щателно ще обсъдимъ всички проблеми, които се разрешаватъ съ настоящия законопроектъ. Азъ напълно сподѣлямъ становището на уважаемия нашъ колега г-нъ Цеко Дамяновъ, който ни каза: „Нека да направимъ най-напредъ опитъ.“ Защо трѣбва да направимъ опитъ? Азъ си спомнямъ, навремето когато се гласува законътъ за пропорционалната изборна система, той не се приложи цѣлостно, изведнажъ за цѣ- лата страна, а се приложи по окръзи, за да се видятъ

результатитъ и следъ това се приложи за цѣлата страна. Така ще трѣбва да постѣпимъ и тукъ, за да не се компро- метира идеята за задължителната застраховка, да не се изложи на рискъ това дѣло и да претърпи неуспѣхъ. Като поддържамъ предложението на г-нъ Цеко Дамяновъ, азъ бихъ препорѣчалъ да изберемъ нѣкои богати земедѣлски области, като Плевенската и Бургаската, напримеръ, да приложимъ първата година тамъ този законъ. Нека про- ведемъ задължителната застраховка въ тѣзи две области, за да видимъ какви положителни резултати ще даде и какви отрицателни. Следъ това ще го приложимъ въ цѣлата страна, като използваме опита, който ще добиемъ отъ приложението му въ тѣзи две области.

Последниятъ членъ на законопроекта гласи: „Настоя- щиятъ законъ влиза въ сила на следната година следъ като се внесе напълно резервниятъ фондъ въ размѣра, указанъ въ чл. 20.“ Нѣкои отъ нашитъ колеги, не знаемъ по какви съображения, се обявиха противъ чл. 20, въ който се изброяватъ приходитъ за този резервенъ фондъ: отъ единъ вѣтрешенъ заемъ въ размѣръ на 200 милиона лева, отъ Дирекцията за храноизносъ, отъ поземления данѣкъ, отъ облаганя върху тютюни и т. н. Отъ проучванията, които въ миналото се правѣха въ нѣкои села по задъл- жителната застраховка отъ органитъ на Министерството на земедѣлието, съ които азъ имахъ честта да бѣда въ контактъ, знамъ какъвъ е процентътъ на позредитъ отъ градушкитъ у насъ. За да имаме възможностъ за прило- жимъ единъ законъ за задължителна застраховка, въ Българската земедѣлска и кооперативна банка ще трѣбва да има единъ резервенъ фондъ отъ 800 милиона лева. Ние ще трѣбва да разполагаме съ тѣзи 800 милиона лева, за да гарантираме цѣлостното плащане на обезщетенията за причиненитъ загуби отъ градобитина. Понеже сега ние нѣмаме тѣзи пари, министърътъ на земедѣлието въ чл. 20 на законопроекта определя начина, по който ще се наби- ратъ срѣдствата за резервния фондъ. И затова се казва, че докато не се намѣрятъ срѣдствата, нѣма да се при- ложи настоящиятъ законопроектъ. Следователно, и при положението, че днесъ ние ще гласуваме законопроекта и той стане законъ, той нѣма веднага да влѣзне въ сила, а ще влѣзе въ сила тогава, когато се набератъ срѣдства въ резервния фондъ, които да гарантиратъ плащането за- губитъ на земедѣлцитъ отъ градушка. При това полже- ние ние виждаме защо ставатъ и закѣсненията при пла- щане обезщетенията на загубитъ, които претърпяватъ на- шитъ земедѣлци-стопани отъ градушка.

Има нѣкои положения въ законопроекта, на които не имъ е мѣстото въ него, но тукъ азъ въ подробности нѣма да се занимавамъ съ тѣхъ, защото смѣтамъ, че законопро- екътъ ще отиде въ комисията, тамъ тѣ ще се разгледаатъ и ще се дадатъ необходимитъ препорѣки. Такива ви даде тукъ и нашиятъ уважаемъ колега Иванъ Петровъ. Той ви каза: „Ние можемъ, ония земедѣлски стопани, които иматъ до 30 декара земя, да ги освободимъ отъ плащане на премия; тия, които притежаватъ до 50 декара, да внесатъ въ фонда 25%, а останалитъ 25% да понесе държавата.“ Всичко това въ комисията трѣбва да бѣде основно раз- гледано. Като имаме предвидъ разпожжаността на на- шата земя, като имаме предвидъ, че дребнитъ собстве- ники у насъ сж много повече, отколкото сж едритъ, трѣбва да се пазимъ да не изпаднаемъ въ положение, штоо още въ първата година да компрометираме идеята на за- кона. Затуй азъ поддържамъ да се възприеме станови- щето на г-нъ Цеко Дамяновъ. Нека законопроектътъ, като отиде въ комисията, да претърпи известни измѣне- ния, въ смисълъ, че ние ще го приложимъ първоначално не цѣлостно, а само въ две области чисто земедѣлски, и като видимъ, че той дава добри резултати, да го прило- жимъ въ цѣлата страна.

Законопроектътъ предвижда, земедѣлцитъ да застрахо- ватъ своитъ посѣви въ размѣръ 60% за житнитъ и 50% за останалитъ култури. Той, обаче, не ограничава, и оста- налата частъ до 100% да може да се застрахова. Който земедѣлецъ има съзнание, може да застрахова и оста- налата частъ отъ своитъ посѣви надъ она размѣръ, който задължително трѣбва да бѣде застрахованъ, и да плаща съответнитъ премии. Следователно, законопроектътъ е много ясенъ и категориченъ, той не обвързва никого.

Азъ смѣтамъ, че всички ние съ пълно съзнание ще гла- суваме настоящия законопроектъ, който, частъ по-скоро трѣбва да стане законъ, за да можемъ съ общи усилия да го проведемъ, безъ да се компрометира идеята за една обща задължителна застраховка на цѣлото земедѣл- ско стопанство. По тоя начинъ ние ще дадемъ извън- редно голѣмъ тласъкъ на нашето земедѣлие, което е грѣбнакътъ, устоитъ на нашата държава.

Нека да не пропусна да ви кажа, че основата на нашето земеделие трябва да си остане зърненото производство. Азъ си спомнямъ едни дебати въ туй Народно събрание, когато отъ тази трибуна единъ нашъ професоръ, сега покойникъ, застъпваше становището, че у насъ трябва да бъдатъ застъпени интензивнитъ култури, че ние трябва да прибъгнемъ къмъ култури, които даватъ по-голямъ доходъ, че трябва да избъгваме земеделскитъ зърнени култури, защото, казваше той, когато имаме нужда отъ зърнени храни, можемъ да ги внесемъ отъ Америка. Азъ си спомнямъ също, когато въ 1919 г. дадохме всичкото злато на Българската народна банка, което имаме икономисано отъ голъмата война, за да получимъ отъ Америка брашно, което бѣше смѣсено и съ оризъ, и съ бобъ, и съ не знамъ какво още, за да хранимъ българския народъ. Нека сега, при туй положение на неурожай, въ което сме поставени, когато нѣмаме достатъчно зърнено производство, да се запитае, откъде ще внесемъ храни въ настоящия моментъ. Ето защо, нека не се отклоняваме отъ основата на нашето земеделие. Основата на нашето земеделие трябва да си остане зърненото производство, за да можемъ да бъдемъ гарантирани съ хлѣбъ, който е необходимъ за българския народъ. (Ръкоплѣскания)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Има думата г-нъ министърътъ на земеделието и държавнитъ имоти.

Министъръ Димитъръ Кушевъ: Г-да народни представители! Въ извънредната сесия презъ лѣтото, вие знаете, че се гласува специаленъ законъ за облекчение на българскитъ градинари, цвѣтари и ягодопроизводители, пострадали отъ природни стихии. Тогава азъ направихъ декларация отъ името на правителството, че въ непродължително време ние ще внесемъ и законопроектъ за задължителната застраховка на земеделскитъ култури срещу градушка. Тази декларация азъ направихъ непосредствено следъ голъмата градушка, която падна въ Софийско. Азъ съмъ особено радостенъ, че можахме да изпълнимъ дадената дума и да внесемъ законопроекта за задължителната застраховка на земеделскитъ култури. По него се изказаха деветъ души народни представители.

Азъ зная, че господа народнитъ представители, въ болшинството си не, а почти всички желаятъ да говорятъ по този законопроектъ и да направятъ апология на българското село, на българското земеделие и същевременно да изкажатъ своето желание законътъ по-скоро да влѣзе въ сила, за да може земеделското стопанство у насъ да получи нова основа, нова подкрепа за преуспѣване. Всички вие, г-да, имате връзка съ българското земеделие, вие го познавате много добре и сте проникнати отъ най-голъмото желание, колкото е възможно да се направи нѣщо повече за българското земеделско стопанство. Г-нъ Екимъ Екимовъ каза, че когато се работи за българското земеделско стопанство, то значи, че се работи за цѣлокупния български народъ, тъй като основата на стопанския животъ, основата на нашето развитие и напредѣкъ на нашата държава е българското земеделско стопанство. Всѣки успѣхъ въ българското земеделско стопанство дава своитъ отражения за развитието на всички останали стопански отрасли и за преуспѣването на самата държава.

Схващайки така въпроса, правителството се нае да изработи настоящия законопроектъ, който е едно голѣмо дѣло, което впоследствие ще има да се оценява. Трудността бѣха много голѣми. Азъ чухъ г-нъ Димитъръ Илиевъ, който говорѣше съ възхищение за необходимостта отъ единъ таквъ законъ за задължителната застраховка, само че когато дойде въпросътъ за намиране на срѣдствата, той не ги посочи и ни прати въ свѣсемъ друга плоскостъ. Хората, които познаватъ нуждата, изискванията и условията, при които се работи, и хората, които желаятъ да свършатъ едно добро дѣло, не могатъ да трѣгнатъ по другъ пътъ, освенъ по пътя, по който ние сме трѣгнали. Това, г-да, днесъ е най-сполучливото разрешение на въпроса, което днесъ ние можемъ да предложимъ. Всѣко друго отклонение ще докара работата до спиране, до засичане разрешаването на въпроса, и работитъ ще трѣгнатъ тъй, както въ миналитъ години при много други правителства и Народни събрания: работило се е безъ да се върши нѣщо въ това отношение.

Г-да народни представители! Картината на пострадалиятъ отъ градушка земеделски стопанства е ужасяваща. Всички вие сте свидетели на подобни картини. Бити отъ градушка земеделци, разсипани отъ градушка земеделски стопанства не могатъ да проведатъ истинска стопан-

ска дейность въ продължение на нѣколко следващи години, не могатъ да се свързватъ отъ градушката, каквито и подобрения да се правятъ въ тия стопанства. Познавайки добре страданията на земеделеца-стопанинъ знаейки понижения му духъ, когато той пострада отъ градушка, още презъ лѣтото, вие знаете, ние дадохме 150 милиона лева кредитъ, за да могатъ пострадалиятъ да се изхранятъ и да се подобри положението имъ. Отпуснаха се и 5 милиона лева отъ бюджета на Министерството на земеделието. Отъ параграфитъ по бюджета на Министерството на земеделието извадихме 5 милиона лева, за да пратимъ на най-беднитъ земеделски стопани, които сж пострадали, по 1,000 и по 800 л., за да бъдатъ подпомогнати безвъзмездно. Това ние го направихме съ разбирането, че трябва да се подпомогнатъ по-скоро пострадалиятъ отъ градушка и следъ това незабавно да изработимъ единъ законъ за задължителната застраховка, за да може българскиятъ земеделски стопанинъ да има сигурностъ при изпълнение на своята мисия — да работи въ земеделското стопанство и, второ, българската държава спокойно да се развива, за да не изпада въ подобни стопански неуредици и да бѣде финансовъ защитникъ на своитъ членове, за да не идватъ въ София постоянно делегации да искатъ срѣдства за подпомагане на пострадалиятъ отъ градушка. Държавата не е въ състояние да подкрепя земеделскитъ стопани при това бедствие, което ежегодно се явява, за което нѣма предвидени никакви срѣдства.

Г-да народни представители! Всички, които се изказаха, дадоха много добри напѣтствени бележки, които ще бъдатъ взети подъ внимание въ комисията. Азъ съжалявамъ само, че г-нъ Минчо Ковачевъ изказа едно гледище малко по-различно отъ това, което изказаха всички останали оратори. Все пакъ, обаче, и той въ края на речъта си ни даде идеята за степенуването на стопанствата. Тази идея може да ни бѣде полезна. Азъ мисля, че въ комисията ние ще вземемъ подъ внимание всичко това, което се изказа тукъ, за да мѣжемъ да създадемъ единъ по-свършенъ законъ. Особено съмъ благодаренъ, че народното представителство съ голѣмо желание поиска да подпомогне тая толкова добра инициатива. Азъ съмъ убеденъ, че и българскитъ земеделци ще оценятъ този жестъ на нашето Народно събрание и ще си спомнятъ за тая добра инициатива, която ще бѣде проведена въ бъдеще за укрепяване на тѣхния поминѣкъ. Чрезъ създаването на пенсии за българскитъ земеделци и чрезъ създаването на задължителната застраховка на земеделскитъ култури, която има чисто социаленъ мотивъ — затова тя не предвижда 100-процентова застраховка, а 60-процентова — ние осигуряваме българския земеделецъ-стопанинъ и го правимъ свободенъ, гордъ и сигуренъ за утрешния день, да работи интензивно въ своето стопанство и да го реформира за общото напредване на държавата и за своето лично благо. (Ръкоплѣскания)

Азъ моля, г-да народни представители, да приемете на първо четене законопроекта, а следъ това въ комисията заповѣдайте всички, които желаете, да допринесете своя дѣлъ за по-правилното и по-пълно разработване на законопроекта. (Ръкоплѣскания)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Ще пристѣпимъ къмъ гласуване.

Който присматъ на първо четене законопроекта за задължително застраховане на земеделскитъ култури срещу градушка, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранieto приема.

Минаваме на точка първа отъ дневния редъ:

Одобрене на проекторешението за продължаване сроковетъ за приетитъ въ Свиленградската митница стоки по манифести № № 145/2-19, отъ 3 априлъ т. г., и други.

Който приематъ да се прочетатъ само мотивитъ, като проекторешението се смѣта прочетено, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранieto приема.

Моля г-на докладчика да ги прочете.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„МОТИВИ

къмъ проекторешението за продължаване сроковетъ за приетитъ въ Свиленградската митница стоки по манифести: № № — 145/2-19, отъ 3 априлъ т. г., 150/2-18, отъ 11 априлъ т. г., 151/1-24, отъ 11 априлъ т. г., 152/1-24, отъ 11 априлъ т. г., 153/1-24, отъ 11 априлъ т. г., 154/1, 3-4, отъ 11 априлъ т. г., 156/1-3, отъ 15 априлъ т. г., 159/1-2, отъ 28 априлъ т. г., и 161/1, отъ 8 май т. г.

Г-да народни представители! Въ Свиленградската митница сж пристигнали разни инострани стоки съ транзитно пред-

назначен за Турция. Поради прекратяването на железопътните съобщения с тази страна, вследствие на разрушаването в войната територията мостове, много от тези стоки не са могли да минат за местоназначението си и поради обстоятелството, че изрицателно на оккупирани, поради международните събития, не са могли да бъдат своевременно уведомени за местонахождение на стоките им, за да разпореждат за експедирането им по други пътища, тези стоки са останали и досега в споменатата горе митница. Стоките са описани подробно в доклада на управителя на Свиленградската митница под № 2170, от 30 септември т. г.

Всички стоки, стоварени в митниците, съгласно чл. 112 от закона за митниците, се държат на разположение на притежателите им най-много 3 месеца, считано от датата на приемането им. Този срок, впрочем, за въпросните стоки е продължен с царски указ № 96, от 9 юли т. г., с три месеца, който, обаче, е изтекъл.

Горното като ви докладвам, моля ви, г-да народни представители, да разгледате и, ако одобрите, да приемете представеното ви за целта проекторешение.

Гр. София, декември 1941 г.

Министър на финансите: Д. Божилов

(Ето текстът на проекторешението:

ПРОЕКТОРЕШЕНИЕ

за продължаване сроковете за приетите в Свиленградската митница стоки по манифести: № № 145/2-18, от 3 април т. г., 150/2-16, от 10 април т. г., 151/1-24, от 11 април т. г., 152/1-24, от 11 април т. г., 153/1-24, от 11 април т. г., 154/1-3-4, от 11 април т. г., 156/1-3, от 15 април т. г., 159/1-2, от 28 април т. г., 161/1, от 8 май т. г.

Одобрява се:

Да се продължи с три месеца даденият по чл. 112 от закона за митниците продължен шестмесечен срок за транзитиране на стоките, приети в Свиленградската митница по манифести: № 145/2-19, от 3 април т. г. — 2 локомотива и 15 вагона — нови, и 48 колета апарати, общо кгр. 655, 933; № 150/2-18, от 10 април т. г. — 81 колет багаж, кгр. 2,488; № 151/1-24, от 11 април т. г. — 74 колета багаж и 2 колета разн., общо кгр. 2,322; № 152/1-24, от 11 април т. г. — 97 колета багаж, кгр. 2,769; № 153/1-24, от 11 април т. г. — 75 колета багаж, кгр. 2,174; № 154/1, 3-4, от 11 април т. г. — 3 колета разн.; № 156/1-3, от 15 април т. г. — 3 колета филми, 2 колета порцелан и 55 варели празни, общо кгр. 32,445; № 159/1-2, от 28 април т. г. — 2 сандъци-вагони — нови, кгр. 101,800, и № 161/1, от 8 май т. г. — 2 колета етикети, кгр. 54.)

Председателстващ Никола Захариев: Които приемат проекторешението за продължаване сроковете за приетите в Свиленградската митница стоки по манифести: № № 145/2-19, от 3 април т. г.; 150/2-18, от 10 април т. г.; 151/1-24, от 11 април т. г.; 152/1-24, от 11 април т. г.; 153/1-24, от 11 април т. г.; 154/1, 3-4, от 11 април т. г.; 156/1-3, от 15 април т. г.; 159/1-2, от 28 април т. г.; 161/1, от 8 май т. г., моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събрането приема.

Минаваме на точка втора от дневния ред:

Второ четене на законопроекта за уреждане на някои дръжки данъци.

Моля г-на докладчика да докладва.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„ЗАКОНЪ

за уреждане на някои дръжки данъци.

Чл. 1. До определяне патентът за периода 1942-1943 години, патентът за 1942 г. се събира, без да се връщат известия по чл. 15, алинея втора, от закона за събиране на дръжките данъци:

а) по размер на патента за 1941 бюджетна година — за данъкоплатците от старите предели на царството, и б) по размер на служебно изчисления патент върху обявения от данокоплатца приход — за данъкоплатците от освободените през 1941 г. земи, както и за тези, които са започнали да упражняват занаята си след 1 септември 1941 г.

Изрицателно на разликата в ползата или в по-малко се прави след окончателното определяне на патента за 1942-1943 година.

Председателстващ Никола Захариев: Които приемат заглавието и чл. 1, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събрането приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

Чл. 2. Лицата, които през месец септември 1941 г. са били на обучение повече от 30 дни и поради това не са могли да подадат декларация за патентно облагане за периода 1942-1943 година, подават такива в месечен срок след завършването си от обучението.

Председателстващ Никола Захариев: Които приемат чл. 2, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събрането приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

Чл. 3. Обложени с патент данъкоплатци, повикани на обучение, получават намаление в определеният им годишен патент, в размер на толкова дванадесетинки, колкото месеци са били на обучение през дадена календарна година.

Председателстващ Никола Захариев: Които приемат чл. 3, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събрането приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

Чл. 4. Право на намаление в патента имат само лицата, които през времето, докато е траяло обучението, не са упражнявали занаята си чрез съдружници, членове на семейството или чрез постоянни или временни наети за случая служители или работници и не са получавали помощи за издръжка на войнски семейства, или заплатата за наемане в войската длъжност.

Председателстващ Никола Захариев: Които приемат чл. 4, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събрането приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

Чл. 5. Намаление на патента се прави, ако лицето е било на обучение най-малко 30 дни през календарната година, като дните по-малко от 30 се закръгляват в полза на държавата. Когато лицето бъде повикано през една и съща календарна година няколко пъти на обучение, закръгляването се прави, след като се сумират дните от няколкократно обучение.

Председателстващ Никола Захариев: Които приемат чл. 5, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събрането приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

Чл. 6. Намалението се извършва в началото на следната календарна година по писмена молба на заинтересувания. Към последната се прилага удостоверение, издадено от частта (учреждението), където лицето е било на обучение.

Доказването, че магазинът, кантората, работилницата, заводчето и пр. са били затворени, се прави с удостоверение от съответното професионално сдружение, а за населените места, където няма такова — с удостоверение от общината.

Удостоверенията, издавани по този закон, се освобождават от герб и такс.

Председателстващ Никола Захариев: Които приемат чл. 6, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събрането приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

Чл. 7. Повиканите на обучение лица, включая и лицата, които получават приходи от наем, се освобождават от увеличението 10%, съответно от втория и трети размери данък за нарушения, извършени през времето, докато е траяло обучението, ако заплатят следващия се данък в двумесечен срок след завършването им от обучение.

Председателстващ Никола Захариев: Които приемат чл. 7, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събрането приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„Чл. 8. Лицата, повикани на обучение, които нямат право на намаление, поради това, че занятието е било упражнявано чрез други лица, се освобождават от данъци за закъснение, ако не са платили парчета в следващия се срок, при условие, че направят това в двумесечен срок след завършването им от обучение.“

Председателстващъ Никола Захариев: Които приемат чл. 8, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„Чл. 9. Платеният до влизането на този закон в сила: 10% увеличение, втори и трети разходи данък, както и дивиденди за закъснение, които се засягат от разпоредбите на членове 7 и 8, се връщат, съответно: прихващат, срещу дължими данъци.“

Сроковете по членове 2, 7 и 8, за демобилизираните до влизането в сила на този закон лица, се броят от публикуването му в Държавен вестник.“

Председателстващъ Никола Захариев: Които приемат чл. 9, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„Чл. 10. Разпоредбите на членове 3 до 9 включително имат приложение за повиканите на обучение след 1 януарий 1941 г. лица, както и за намиращите се на обучение към тази дата лица.“

Председателстващъ Никола Захариев: Които приемат чл. 10, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Минаваме на точка трета от дневния ред:

Второ четене на законопроекта за отпускане заеми за строеж на жилищни сгради на преселниците от Северна Добруджа.

Моля г-на докладчика да го докладва.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„ЗАКОНЪТЪ“

за отпускане заеми за строеж на жилищни сгради на преселниците от Северна Добруджа.

ПОДРОБНА ТАБЛИЦА

за разходите по извършения бюджетен кредит по бюджета на Министерството на земеделието и държавните имоти за 1942 бюджетна година, в размер на 60.000.000 л.

§	Буква	Наименование на разхода	Има ли се кредити дана
1		Постройка на училищни и стопански сгради; откупуване на мѣста, нужни за учителските земе- дѣлски институти, сѣднѣтѣ и практически земеделски училища:	
	а	гр. Пазарджик — училищна сграда пансионъ	4.500.000
	б	гр. Кюстендил — „	2.000.000
	в	Русе — „Образцовъ чифликъ“ училищна сграда пансионъ	4.000.000
	г	гр. Айтосъ „	2.500.000
	д	гр. Свищовъ „	2.500.000
	е	гр. Разградъ „	2.500.000
	ж	с. Пордимъ, Плевенско „	1.500.000
	з	с. Кочериново, Дупнишко „	2.000.000
	и	с. Две могили, Бѣленско „	2.000.000
	й	гр. Пещера „	2.000.000
	к	гр. Ихтиманъ „	2.500.000
	л	с. Бѣлг. изворъ, Тетевенско „	2.500.000
	м	гр. Горна-Орѣховица „	3.000.000
	н	гр. Златица „	2.500.000
	о	гр. Карнобатъ „	2.500.000
	п	гр. Неврокопъ „	2.000.000
	р	с. Павликени, Търновско „	1.500.000
	с	с. Гавренъ, Никополско „	2.500.000
	т	гр. Пирдопъ „	2.000.000
	у	гр. Асеновградъ „	2.000.000
	ф	София — откупуване на мѣсто за практическо училище по декоративно градинарство	1.000.000
		Всичко	50.000.000
2		Закупуване на полски непокрити имоти; постройка на училищни сгради; плащане премии по кон- курса за изготвяне планове за училищни сгради.	
	а	гр. Плевенъ — закупуване на полски непокрити имоти, постройка на училищни сгради, плащане премии по конкурса за изготвяне планове на училищни сгради	10.000.000
		Всичко	10.000.000
		А всичко	60.000.000

Забележка. Въ случай, че частъ отъ предвиденитъ суми въ тази таблица, останатъ неизразходвани, министърътъ на финанситъ, по искане на министра на земедѣлието и държавнитъ имоти, може да разреши, съ заповѣдъ, тия свободни суми да се използватъ за усиляване кредититъ по останалитъ строежи по тази таблица.

Председателстващъ Никола Захариевъ: Има думата г-нъ министърътъ на земедѣлието.

Министъръ Димитъръ Кушевъ: Г-да народни представители! Въ връзка съ въпроса за купуването на мѣсто за постройката на декоративно-градинарско училище въ София се налага да се направи една малка промѣна. Кметътъ на Софийската община заяви, че нѣма да бѣде възможно да бѣде построено това училище въ София, тъй като нѣма условия за това. Затуй ние взехме решение, туй училище да се построи въ Пловдивъ, където условията сѣ много по-благоприятни и където общината предлага да даде необходимо земя. Тамъ ученицитъ ще могатъ да работятъ и по-спокойно. Вънъ отъ това, гр. Пловдивъ се намира по-на югъ, и цвѣтарскитъ култури презъ зимата вирѣятъ по-добре, отколкото въ София. Затова моля ви да се съгласите, последната буква „ф“ отъ таблицата къмъ чл. 1 да се коригира така: вмѣсто „София“, да се пише „Пловдивъ“, и думитъ: „откупуване на мѣсто“ да се заличатъ, защото въ Пловдивъ нѣма да има нужда да купуваме земя, тъй като, както казахъ, общината отпуска такава.

Председателстващъ Никола Захариевъ: Които приематъ това предложение на г-на министра на земедѣлието, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема. Които приематъ заглавието на законопроекта, чл. 1 и таблицата къмъ него, както се докладваха, и току-що приетото предложение на г-на министра на земедѣлието, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„Чл. 2. Разходитъ по този извънреденъ бюджетенъ кредитъ да се покриватъ: а) 50.000.000 л. отъ постѣпленията отъ заема, сключенъ отъ Българската земедѣлска и кооперативна банка на основание закона за сключване заемъ, въ размѣръ на 200.000.000 л., отъ Българската земедѣлска и кооперативна банка, за нуждитъ на Министерството на земедѣлието и държавнитъ имоти, публикуванъ въ „Държавенъ вестникъ“, брой 262, отъ 25 ноември 1941 г.; б) 10.000.000 л. отъ постѣпленията отъ заема, сключенъ отъ Българската земедѣлска и кооперативна банка на основание закона за сключване заемъ, въ размѣръ на 10.000.000 л., отъ Българската земедѣлска и кооперативна банка за закупуване на полски непокрыти имоти и постройка на сгради за нуждитъ на срдното земедѣлско училище въ гр. Плѣвень, публикуванъ въ „Държавенъ вестникъ“, брой 124, отъ 10 юний 1941 г.“

Председателстващъ Никола Захариевъ: Които приематъ чл. 2, моля, да вригнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Минаваме къмъ точка пета отъ дневния редъ:

Второ четене на законопроекта за ликвидирание концесионитъ аптеки на лицата отъ еврейски произходъ.

Има думата г-нъ Иванъ Петровъ.

Иванъ В. Петровъ: Поискахъ думата по единъ предварителенъ въпросъ. Снощи при първото четене на законопроекта азъ се изказахъ и поискахъ, постановленията на настоящия законопроектъ да се отнесатъ и къмъ лицата отъ нееврейски произходъ, които иматъ частни концесионни аптеки. Това, което казахъ снощи въ Народното събрание, днесъ го изложихъ въ комисията по Министерството на вътрешнитъ работи и направихъ съответното предложение. Доколкото разбрахъ въ комисията, този въпросъ е почти разрешенъ така, както азъ предлагахъ. Г-нъ министърътъ на вътрешнитъ работи билъ заявилъ, че сподѣля това желание на народнитъ представители и обещава, че въ непродължително време, още презъ месецъ януарий, ще ни сезира съ единъ законопроектъ за изземването отъ държавата на всички частни аптеки.

Ако г-нъ министърътъ направи тая декларация тукъ, азъ нѣма да поддържамъ предложението си сега, за вмъкването въ настоящия законопроектъ на постановление за изземването на всички частни аптеки.

Председателстващъ Никола Захариевъ: Има думата г-нъ министърътъ на вътрешнитъ работи и народното здраве.

Министъръ Петъръ Габровски: Г-да народни представители! И другъ пътъ съмъ ималъ случай да изложа предъ васъ своето становище относно концесионната система за аптекитъ у насъ. Както заявихъ тази сутринъ въ комисията, така заявявамъ и сега, че тоя въпросъ е много голѣмъ, много важенъ и не бива да бѣде разрешаванъ инцидентно при допълнението на единъ другъ законъ. За разрешаването на този въпросъ азъ ще внеса специаленъ законъ за измѣнение на закона за народното здраве. Това ще направя при първа възможностъ. Съ огледъ на възможноститъ, вѣроятно това ще стане до края на месецъ февруарий. (Ржкоплѣскания)

Това казахъ тази сутринъ, същото повтарямъ и сега.

Докладчикъ Ангелъ Сивиновъ: Г-да народни представители! Законопроектътъ за ликвидирание концесионнитъ аптеки на лицата отъ еврейски произходъ бѣ прегледанъ отъ парламентарната комисия по Министерството на вътрешнитъ работи. Съ съгласието на г-на министра на вътрешнитъ работи и съ сътрудничеството на нѣкои народни представители, нечленове на комисията, се направиха нѣкои измѣнения въ законопроекта, които сѣ полезни, целесъобразни, правятъ го по-съвършенъ и по-бързо и правилно приложимъ. Сега нѣма да се спирамъ да мотивирамъ направенитъ измѣнения. Ще премина направо къмъ четене на законопроекта членъ по членъ и, ако стане нужда, ще дамъ необходимитъ обяснения, защо сѣ направени нѣкои промѣни. (Чете)

„ЗАКОНЪ“

за ликвидирание концесионнитъ аптеки на лицата отъ еврейски произходъ.

Чл. 1. Отнетитъ аптечни концесии, съгласно чл. 27, буква „е“, отъ закона за защита на нацията, на лицата отъ еврейски произходъ се отстъпватъ на съответнитъ общини, а при отказъ отъ последнитъ — на държавата.

Забележка. Подлежатъ на ликвидирание съгласно този законъ, като попадащи подъ разпоредбитъ на чл. 27 отъ закона за защита на нацията и аптечнитъ концесии на лица отъ еврейски произходъ, които сѣ имали правото да ги продаватъ съгласно членове 263 и 266 отъ закона за народното здраве, като това право се счита за погасено, съгласно чл. 27, буква „е“, отъ закона за защита на нацията. Тази разпоредба има тълкувателенъ характеръ.

Председателстващъ Никола Захариевъ: Които приематъ заглавието на законопроекта, чл. 1 и забележката къмъ него, която има тълкувателенъ характеръ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ангелъ Сивиновъ: (Чете)

„Чл. 2. Следъ влизането на този законъ въ сила Главната дирекция на народното здраве трѣбва да съобщи веднага на съответнитъ общини какви вакантни аптечни концесии по чл. 1 има въ района на общината. Всѣка община, която иска да придобие всичкитъ вакантни аптечни концесии, трѣбва да заяви това, при решение на засилената общинска управа, за столицата — общинската управа, на Главната дирекция на народното здраве, въ 14-дневенъ срокъ отъ съобщението. Аптечнитъ концесии, които не бждатъ поискани отъ общинитъ по реда на този членъ, оставатъ държавни.“

Въ края на този членъ комисията прибави следната нова алинея: (Чете)

„Не се допуска, общинитъ да придобиватъ по свой изборъ само нѣкои отъ вакантитъ аптечни концесии въ района имъ.“

Председателстващъ Никола Захариевъ: Които приематъ чл. 2, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ангелъ Сивиновъ: (Чете)

„Чл. 3. Аптечнитъ концесии по чл. 1 се отстъпватъ на общинитъ, съответно на държавата, съ заповѣдъ на министра на вътрешнитъ работи и народното здраве. Въз основа на такава заповѣдъ съответната община или държавата едностранно се въвежда въ владение на концесията по административенъ редъ, като при въвода приема аптечното имущество подъ описъ.“

Съ въвода встъпва въ длъжностъ и новиятъ управителъ на аптеката, назначенъ съгласно закона за народното здраве. Той приема аптечното имущество подъ описъ отъ ликвидиращия притежателъ.

Общината или държавата приемат окончателно аптечното имущество на ликвидирания аптечна концесия, като го заплащат по оценката му, определена от комисията, и по реда на чл. 269 от закона за народното здраве. Началникът на аптечния отряд в комисията по чл. 269 от закона за народното здраве може да бъде замъстен от друго санитарно длъжностно лице, определено от главния директор на народното здраве.

Председателстващ Никола Захариев: Към чл. 3 е направено предложение от народния представител Димитър Андреев, който предлага да се прибави следната нова алинея: (Чете) „Заповедите, за които се говори във алинея първа, както и зводът, било на общината, било на държавата, трябва да се извършат най-късно до 23 януарий 1942 г.“

Министър Петър Габровски: Излишно е, г-да народни представители, но съм съгласен, защото туй е идеята, туй е смисълът, туй е целта на закона. Съгласен съм. Нека да се приеме.

Председателстващ Никола Захариев: Г-н министърът е съгласен с предложението на г-н Димитър Андреев. Които приемат да се прибави новата алинея предлагана от г-н Андреев, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Които приемат чл. 3, заедно с гласуваната нова алинея, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Ангел Сивинков: (Чете)
„Чл. 4. Общините и държавата, които придобиват аптечни концесии по този закон, са длъжни да започнат експлоатацията на аптечното предприятие веднага след ввеждането по чл. 3. Производството по оценката на аптечното имущество, съгласно същия чл. 3, се движи независимо от дейността по обзавеждането и пускането в експлоатация аптечното предприятие.“

Ако някоя община не продължи експлоатацията на аптечното предприятие след ввеждането по чл. 3, концесията се поема от държавата съгласно заповед на министъра на вътрешните работи и народното здраве, като общината се лишава от правото на аптечна концесия за срок до 5 години.“

Председателстващ Никола Захариев: Които приемат чл. 4, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Ангел Сивинков: (Чете)
„Чл. 5. За заплащане на придобитото по този закон аптечно имущество, Българската земеделска и кооперативна банка отпуска на държавата и на съответните общини заеми, под гаранция на държавата.“

Прибавят се нови две алинеи с следното съдържание: „Българската земеделска и кооперативна банка отпуска на общините, под гаранция на държавата, заеми и за аптечните предприятия, придобити по общия ред.“

За отпускане заемите на общините по този член е необходимо предварително решение на засилената общинска управа.“

Председателстващ Никола Захариев: Които приемат чл. 5, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Ангел Сивинков: (Чете)
„Чл. 6. Управлението и стопанисването на отстъпените по този закон аптечни концесии на общините и държавата става на общо основание, съгласно закона за народното здраве и съответните правилници.“

И към този член се прибавя нова алинея с следното съдържание: „Способите за снабдяването на държавните и общинските аптеки с лекарства и други аптечни материали, смъководството, отчетността и устройството им се уреждат с нарочен правилник на Министерския съвет, утвърден с указ. С този правилник може да се предвидят отклонения от закона за бюджета, отчетността и предприятията и от другите закони.“

Председателстващ Никола Захариев: Г-н Димитър Андреев предлага да се прибави към този член следната нова алинея: (Чете) „Въз управлението и стопанисването на отстъпените по този закон аптечни концесии не могат да се приемат лица от еврейски произход под никаква форма, включително и като граждански мобилизирани.“

Министър Петър Габровски: Г-да народни представители! Чл. 27, буква „е“, от закона за защита на нацията урежда този въпрос в този смисъл. Не мога да разбера, защо сега е необходимо да прибавяме един нов текст, който ще повтаря един съществуващ такъв. Това няма оправдание.

Председателстващ Никола Захариев: Има думата г-н Димитър Андреев.

Димитър Андреев: (От трибуната) Г-да народни представители! Поради факта, че г-н министърът на вътрешните работи не е съгласен с това предложение, аз ще трябва да се мотивирам. Върно е, че в закона за защита на нацията е казано, че лица от еврейски произход не могат да бъдат аптекари, управители, магистри и пр., обаче редакцията на чл. 6 на този закон създава условия за едно контроверзно тълкуване. Докато в закона за защита на нацията се ограничава, лицата от еврейски произход да бъдат управители или магистри на аптеки, в чл. 6 на този закон се казва: „Управлението и стопанисването на отстъпените по този закон аптечни концесии на общините и държавата става на общо основание, съгласно закона за народното здраве и съответните правилници.“ Значи, с този текст на чл. 6, като по-нов, ще се създадат условия да се смъта, че разпоредбите на закона за защита на нацията се отмятват. И щом като по този закон стопанисването и управлението на аптечните концесии, които вземаме, няма да стане съгласно разпоредженията на закона за защита на нацията, а с оглед разпоредженията на закона за народното здраве, където няма ограничение за лицата от еврейски произход да бъдат такива и онакива в аптеките, налага се това изрично ограничение, за да бъдем последователни с разпоредбите на закона за защита на нацията. Щом като се разбира това според г-на министъра на вътрешните работи, толкова повече се налага приемането на тази добавка, за да не стават недоразумения при тълкуването на този закон.

Моля ви, г-да народни представители, да сметете, моля и г-на министъра на вътрешните работи, да смете, че не е излишно да се упомене това в закона.

Министър Петър Габровски: Както казах, г-да народни представители, това е излишно и то става още повече излишно след тази декларация, която правя сега, че този закон нито отменя, нито може да отмени закона за защита на нацията. Да повтаряме това е така излишно, както да повтаряме всеки пет минути, че говори еднотой-си. Няма защо да разваляме законите.

Председателстващ Никола Захариев: Г-н Андреев, след тази декларация на г-на министъра, настояват ли на предложението си?

Димитър Андреев: Ще се назначават ли като граждански мобилизирани в тези аптеки евреи? Да направя декларация г-н министърът, че няма да се назначават.

Председателстващ Никола Захариев: Декларацията му е изрична. Такова повторение е излишно.

Димитър Андреев: Не е повторение, а е обяснение.

Председателстващ Никола Захариев: Вие не се ли убедихте след тази декларация?

Димитър Андреев: Аз моля г-на министъра, за да бъде ясно, да каже: ще се мобилизират ли граждански евреи или не?

Председателстващ Никола Захариев: Които приемат предложението на народния представител г-н Димитър Андреев, моля, да вдигнат ръка. Малцинство, Събранието не приема.

Които приемат чл. 6, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Ангел Сивинков: (Чете)
„Чл. 7. Годишната печалба от аптечните предприятия, отстъпени на общините и държавата по този закон, се отнасят съответно на приход в общинските здравни фондове или в държавния здравен фонд.“

Председателстващ Никола Захариев: Които приемат чл. 7, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител г-н д-ръ Иванъ Йотовъ прави предложение да се прибави новъ членъ.

Д-ръ Иванъ Йотовъ: Следъ декларацията, която г-нъ министърътъ направи, че ще се внесе законопроекта за изземване на всички концесионни аптеки, оттеглямъ предложението си.

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Законопроектътъ е приетъ на второ четене.

Г-да народни представители! Точка шеста отъ дневния редъ — второ четене на законопроекта за изменение и допълнение на закона за финансово облекчение и за здравяване на общините — се отлага, понеже не е готова комисията.

Пристъпваме къмъ точка седма отъ дневния редъ:

Второ четене на законопроекта за изменение и допълнение на членове 48 и 108 отъ наредбата-законъ за селскитѣ общини и членове 44 и 50 отъ наредбата-законъ за градскитѣ общини.

Моля г-на докладчика да го докладва.

Докладчикъ Ангелъ Сивинювъ: (Чете)

„ЗАКОНЪ

за изменение и допълнение на членове 48 и 108 отъ наредбата-законъ за селскитѣ общини и членове 44 и 50 отъ наредбата-законъ за градскитѣ общини.

§ 1. Въ алинея пета на чл. 48 отъ наредбата-законъ за селскитѣ общини и въ алинея пета на чл. 50 отъ наредбата-законъ за градскитѣ общини, следъ думата „възнаграждение“ се прибавятъ думитѣ: „или заплата.“

Прибавя се нова алинея съ следното съдържание: (Чете)
„По приложението на този текстъ и за правата и длъжноститѣ на кметскитѣ намѣстници ще се издаде правилникъ отъ министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве.“

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които приематъ заглавието на законопроекта и § 1, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ангелъ Сивинювъ: (Чете)

„§ 2. Къмъ чл. 44 отъ наредбата-законъ за градскитѣ общини следъ алинея първа се прибавя следната нова алинея:

Въ новоосвободенитѣ земи може да се назначава помощникъ-кметъ и въ общинитѣ, които иматъ подъ 10.000 жители, но не по-малко отъ 5.000 жители.

Алинея втора на чл. 44 става алинея трета.

Въ началото на алинея втора думитѣ: „Въ новоосвободенитѣ земи“ се замѣнятъ съ думитѣ: „По преценка на министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве.“

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които приематъ § 2, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ангелъ Сивинювъ: (Чете)

„§ 3. Къмъ чл. 108 отъ наредбата-законъ за селскитѣ общини се прибавя следната нова алинея втора:

Могатъ да бждатъ назначавани и класирани за секретаръ-бирници и бирници на селски общини и лица, които отговарятъ на следнитѣ условия:

а) да сж издържали изпитъ за секретаръ-бирници или бирникъ до края на 1928 г.;

б) да сж завършили действително поне прогимназиално образование;

в) да сж прослужили поне шестъ години на длъжностъ секретаръ-бирникъ или бирникъ, като последното имъ служене да е било следъ 1 януарий 1929 г.;

г) ако не сж заварени на служба секретаръ-бирникъ или бирникъ при влизането на настоящата разпоредба въ сила, да положатъ провѣроченъ изпитъ по програмата и реда на изпитване секретаръ-бирници и бирници. За такъвъ провѣроченъ изпитъ министърътъ на вътрешнитѣ работи и народното здраве да насрочи, съ заповѣдъ, само една извънредна сесия и да назначи особена изпитна комисия. Заваренитѣ отъ настоящата наредба бирници и секретаръ-бирници на селски общини не се подлагатъ на провѣроченъ изпитъ и запазватъ правата си по настоящата разпоредба при бждещи назначения.

Забележка. Отъ разпоредбитѣ на тоя членъ се ползуватъ и секретаръ-бирницитѣ и бирницитѣ отъ български произходъ, заварени на служба при общинитѣ въ новоос-

вободенитѣ земи при установяване на българската власт.*

Въ първия редъ на буква „в“ думата „шестъ“ се замѣня съ „четири“, а на втория редъ, следъ думата „като“, се прибавятъ думитѣ: „часть отъ“.

Забележката къмъ § 3 се заличава, понеже материята, която тя третира, е уредена съ специално министерско постановление.

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които приематъ § 3, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме къмъ последната точка отъ дневния редъ:

Докладъ на бюджетарната комисия.

Моля да се съгласите да разгледаме най-напредъ бюджетопроекта на Министерството на външнитѣ работи и на изповѣданията. Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-на докладчика да докладва.

Докладчикъ Стефанъ Караивановъ: (Чете)

„БЮДЖЕТЪ

за разходитѣ по Министерството на външнитѣ работи и на изповѣданията за 1942 бюджетна година. (Чете § 1*)

Комисията намали кредита по § 1 отъ 63.600.000 л. на 63.100.000 л.

Кредитътъ по буква „д“ на този параграфъ се намали отъ 40.000.000 л. на 39.500.000 л.

Въ обяснителната таблица къмъ § 1 на стр. 11 въ „3. Отдѣление Б. Т. А. 2 радиотелеграфисти I степенъ ставатъ 3 и кредитътъ отъ 82.080 л. се увеличава на 123.120 л.“

На стр. 12 въ „7. Анкара“ кредитътъ за годишна заплата на 1 канцлеръ-отчетникъ отъ 34.060 л. се увеличава на 34.080 л.

На стр. 16 въ „3. Първостепенни мюфтийства“ 6 при-
служници ставатъ 7

На стр. 17 кредитътъ за курсаза разлика отъ 40.000.000 л. се намалява на 39.500.000 л.

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които приематъ § 1, както се докладва, заедно съ изменението въ обяснителната таблица, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стефанъ Караивановъ: (Чете § 2)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които приематъ § 2, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стефанъ Караивановъ: (Чете § 3)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които приематъ § 3, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стефанъ Караивановъ: (Чете § 4)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които приематъ § 4, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стефанъ Караивановъ: (Чете § 5)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които приематъ § 5, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стефанъ Караивановъ: (Чете § 6)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които приематъ § 6, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стефанъ Караивановъ: (Чете § 7)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които приематъ § 7, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стефанъ Караивановъ: (Чете § 8)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които приематъ § 8, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

* За текста на параграфитѣ вижъ бюджетопроектитѣ, приложени въ края на 27. заседание.

Председателстващъ Никола Захариевъ: Които приематъ § 34, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчикъ Стефанъ Караивановъ (Чете § 35)
Кредитъ не се предвижда. (Чете § 36)
Комисията увеличи кредита по този параграфъ отъ 800.000 л. на 1.300.000 л.

Председателстващъ Никола Захариевъ: Които приематъ § 36, както се докладва, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчикъ Стефанъ Караивановъ: (Чете § 37)
Кредитъ не се предвижда.
Кредитътъ по Министерството на външните работи и на изповѣданията отъ 114.900.000 л. се увеличава на 118.400.000 л.

Председателстващъ Никола Захариевъ: Бюджетно-проектътъ на Министерството на външните работи и на изповѣданията е приетъ окончателно. (Ръкоплъскания)
Пристапваме къмъ следната точка отъ дневния редъ:
Второ четене бюджетнопроекта на Българската православна църква.

Моля г-на докладчика да го докладва.

Докладчикъ Стефанъ Караивановъ: (Чете)

„Б Ю Д Ж Е Т Ъ“

за разходитъ по Българската православна църква за 1942 бюджетна година“.

Председателстващъ Никола Захариевъ: Има думата народниятъ представител г-нъ д-ръ Божко Ковачевски.

Д-ръ Божко Ковачевски: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Азъ имамъ случай и миналата година, при разглеждане бюджета на Българската църква отъ Народното събрание, да привлѣка вашето внимание върху нейната дейностъ и да посочи ония области, въ които би било желателно да се положатъ повече грижи отъ страна на църковните пастори. Азъ съмъ дълженъ наново, водимъ изключително отъ най-добри чувства къмъ великото дѣло на българската църква и отъ дълбоко то убеждение, че църквата трѣбва да приобщи своитѣ усилия въ днешно време за облекчаване положението на страдащитѣ, да привлѣка вашето внимание върху нѣкои факти. Безспорно, тѣзи факти не могатъ да се взематъ като изключително характеризиращи дейността на Българската църква, но тѣ като прояви сѣ характерни, и ще трѣбва да се направи всичко, щото тѣ да не се повтарятъ въ бъдеще.

Цѣлиятъ български народъ, включително и българската църква посрещна съ радостъ обединението на българския народъ и почти отъ всички страни се положиха всестрани грижи за подобрене на материалното и духовно положение на нашитѣ братя, прекарали повече отъ 20 години въ робство. И българската църква прати свои служители въ Македония, но все пакъ като чели нѣщо лисваше въ тая нейна дейностъ. За да не бѣда голословенъ, дѣла да приведа онова, което пише в. „Зора“ отъ 3 октомврий т. г. (Чете) „Рушатъ се и храмоветъ въ Охридъ: „Св. Климентъ“, „Св. София“, „Св. Иванъ“ (Канео) и други сѣ безъ грижи Сърбитѣ сѣ полагали грижи за „Св. Климентъ“ дотолкова, доколкото е било необходимо да се заличава българскиятъ характеръ на тая светиня. Построена е до храма една камбанария, която е една архитектурна безвкусица.

„Храмътъ на Святаго Климента трѣбва да бѣде поддържанъ. Въ него трѣбва всѣки день да се възнасятъ къмъ Бога молитви на благодарностъ и да се слави дѣлото и подвигътъ на Св. Климентъ. Ако българската църква не би желала нищо да направи, защо сръбскитѣ богослужебни книги още не сѣ замѣнени съ български? Университетътъ, който носи името си на охридския светителъ, би трѣбвало да вземе инициативата. Редакцията на „Зора“ обеща на заслужилия свещеникъ при храма, отецъ Каваявъ, български богослужебни книги за храма, купи ги отъ църковното книгоиздателство и ги изпрати.

Богослужебни книги Св. синодъ трѣбва да разпореди да се пратятъ въ всички храмове въ освободенитѣ земи. Доста време мина отъ освобождението имъ, и това би трѣбвало да се направи. Храмоветъ въ Добруджа въ това отношение бѣха по-щастливи, тѣ бѣха снабдени съ книги почти веднага.“

Съ съжаление трѣбва да се присѣдиня къмъ тази констатация и да изкажа пожелания, чась по-скоро да се направи онова, което не е сторено досега, и съ най-голяма

щедростъ, чрезъ фондовитѣ сръдства, съ които разполага, Св. синодъ да поправи поне най-бележититѣ храмове въ Македония и ги снабди съ необходимия инвентаръ. Ще бѣде честъ за Св. синодъ да реставрира черквата „Св. София“ въ Охридъ, за да покаже, че неговитѣ грижи сѣ по-големии отъ грижитѣ на поробителитѣ.

Азъ бихъ искалъ да видя българската църква чрезъ своето цѣло духовенство въ една очертана ярка борба срещу комунизма. Една борба, която ще бѣде не само лична защита, не само приносъ къмъ общата борба на държавата, но ще бѣде преди всичко едно изяснение, едно просвѣтление на заблуденитѣ. Въ това отношение азъ се учудвамъ, че досега българската църква нищо не е направила, за да подкрепи апела, който редакцията на в. „Слово“ отправи за събиране на дарения за духовното възраждане на заробеното отъ болшевиизма православно население въ Русия. Като упрѣкъ звучатъ словата въ вестника отъ 29 декемврий т. г. „И църквата се обажда“, въ която се съобщава, че свещеникъ Радовановъ отъ черквата при старческиятъ приютъ „Всѣхъ скорбящихъ радость“ е събралъ за тази инициатива 902 л. и нѣколко служебни книги и икони. Азъ бихъ се радвалъ, ако отдѣлни митрополити, църкви и манастири подкрепятъ богато тази инициатива. Това ще бѣде не само едно изпълнение на дългъ къмъ подкрепата, която руската църква всѣкога е давала на българскитѣ духовници, но ще има и своето отражение върху религиозното чувство на нашия народъ.

Българската църква, чрезъ нейното ръководство — а неговиятъ примѣръ сигурно ще бѣде последванъ и отъ скромнитѣ ѝ служители въ градове и села — ще трѣбва да покаже, че има по-присърдце грижитѣ и неволитѣ на българската държава. И когато отъ всички страни, отъ скромния работникъ до голѣмия индустриалецъ, отъ ученика-спестителъ до най-големитѣ спестовни институти, всички даватъ приносъ съ голѣми или по-малки вноски въ държавния заемъ, църквата — разбираме отдѣлнитѣ митрополити, които иматъ подъ свое управление епархийски и църковни фондове — не взима голѣмо участие. Църковното настоятелство на черквата „Св. Седмочисленици“ записва 50.000 л. заемъ за държавата, но това църковно настоятелство наскоро бѣше разгонено отъ софийския кривархъ. Въ сѣщото време Св. синодъ изпрати 14 искания за опрощавания на данъци отъ различни суми, като единичнитѣ суми се движатъ отъ 720.000 л. до 396 л. Св. синодъ съ писмо № 11791 отъ 1939 г. иска да се опростятъ на манастира „Св. Спасъ“ при с. Долни-Лозенъ, Софийско, сумата отъ 396 л., данъци, дължими на Софийското областно данъчно управление. Неуже ли общественитѣ институти, въ това число и манастиритѣ, не би следвало да даватъ примѣръ и изпълняватъ законитѣ въ страната, като си плащатъ редовно данъцитѣ? Ако пъкъ, което е малко за върване, не биха могли да заплатятъ 396 л., не може ли софийскитѣ митрополитъ, който има огромни приходи, да заплати тази сума?

Г-да народни представители! Ако сега обърнемъ вниманието върху спазване на законно-установенитѣ наредби — екзархийскитѣ уставъ — къмъ които ръководството на българската църква е особено ревниво, щомъ се отнася нѣщо за неговитѣ интереси, ще трѣбва да кажемъ, че не така спазва екзархийския уставъ по отношение на своитѣ подчинени. Най-драстиченъ примѣръ е разгонването на църковното настоятелство при черквата „Св. Седмочисленици“ Кой сѣ тѣзи църковни настоятели? Това сѣ: Кръстю Русевъ, Димитъръ Павловъ, Маринъ Петровъ, Иванъ Тризлинцевъ и инж. Борисъ К. Стоиловъ — познати на нашето общество лица, които сѣ получили довѣрие въ три последователни избори и въ продължение на 10 години сѣ го оправдали съ предана и примѣрна служба къмъ църквата. Тѣхнитѣ дѣла относно разхубавяване и подобрене на храма „Св. Седмочисленици“ сѣ известни. Но защо е разтурено това настоятелство? Разтурянето на църковното настоятелство е обосновано отъ страна на духовния епархийски съветъ съ „неизпълнение разпорелбитѣ на Св. Митрополия по откриване и оформяване на седмочисленни енории при църквата „Св. Седмочисленици“. Като се знае, че както откриването, така и съставянето на новия енория, споредъ предписанието на екзархийския уставъ, е право и задължение на епархийското началство, а не на църковното настоятелство, явно е, че нарушенето на основния устройственъ законъ на църквата е грубо и неразумно посегателство върху изборното начало въ нашата църква.

Протестътъ, който е отправенъ по тая случай отъ енорияшитѣ при черквата „Св. Седмочисленици“ носи подписитѣ на Илия Александровъ, председател на отдѣление въ Върховния административенъ съдъ, Костовъ, членъ на Върховния административенъ съдъ, Янковъ, членъ на

Върховния касационен съдъ, Тончевъ, членъ на Върховния касационен съдъ, Димитъръ Пъевъ, членъ на Върховния административен съдъ, Елинъ-Пелинъ, писателъ, генералъ о. з. Баларевъ, К. Мутафовъ, писателъ, д-ръ Сава Донева, бившъ главен секретаръ на народната просвѣта, Г. Соколовъ, членъ на Административния съдъ, полковникъ о. з. Минковъ, Христо Ангеловъ, държавен адвокатъ, Ангелъ Михайловски, главен финансов инспекторъ, д-ръ Ангелъ Антоновъ, началникъ отделение I-во степенна болница и др.

Щомъ като това се върши въ София, можемъ да си представимъ доколко екзархийскиятъ уставъ се спазва въ провинцията.

Г-да народни представители! Смята се, че Българската църква, бидейки национална църква, ще съгласува своитъ разбирания и действия съ ржководнитъ идеи на българското правителство, безъ при това да отстъпва отъ основнитъ принципи на християнството. Безъ да искамъ да обобщавамъ, азъ бихъ се спрълъ само на дейността на софийския митрополитъ въ връзка съ закона за защита на нацията и издаленитъ окръжни отъ софийския кириархъ за неговата радостъ, че много евреи преминаватъ въ лоното на българската църква. Човѣкъ би трѣбовало да бжде сѣлпъ, за да не разбере, че това действие е само послѣдствие на новия законъ за защита на нацията. Безъ да искамъ да се затварятъ вратитъ на българската църква за иновѣрци, безспорно, че приемането на такива ще трѣбва да става при спазване на църковнитъ и законни наредби и че златниятъ телецъ не трѣбва да има никаква роля при това приемане. Въ тая областъ, обаче, историята съ покръстване и издаване на антидатирани кръщелни свидетелства говори не само за едно нарушение на закона и морала, но и за една престъпностъ, която е вече предметъ на много сѣдебни слѣдствия на софийския паркетъ. Достатъчно е да се помене случаятъ съ протонерей Константинъ Кожухаровъ, редакторъ на списанието на Свещеническия съюзъ, за покръстването на нѣкаква аптекарка и издаване свидетелство съ раншна дата, за да се схване докъде е отишла покрватъ. Азъ не обобщавамъ, но тѣзи примѣри, както и другитъ сериозни писания, които научаваме отъ хумористичния вестникъ „Щурець“, както и нѣкой други бележки въ вестницитъ, напримѣръ писаното въ „Слово“ отъ 6 февруарий т. г. — „Безъ пари нѣма погребение“, една печална случка на софийскитъ гробища — говорятъ колко много здравитъ морални устои на църквата сѣ разклатени. Азъ бия тревога и желая да обърна вниманието на българското правителство, респективно на отговорния министъръ, върху положението на църквата и че е крайно време и той да се намѣси и поиска да се избѣгнатъ подобни случаи.

Г-да народни представители! Въ бюджетопроекта е предвидено откриването на 4 нови епархии, както се предвижда и кредитъ за необходимото число свещеници въ новитъ земи. Съ право епархийтъ, създадени още отъ турско време чрезъ ясно изказаното искане отъ българското население, въ изпълнение на султанския ферманъ отъ 1871 г. за учредяване на българска самостоятелна църква, ще слѣдва въ най-скоро време да бждатъ възглавени. Но ще трѣбва българското правителство да се погрижи, за да отидатъ тамъ най-достойнитъ иерарси, които въ своята бждша дейностъ ще бждатъ примѣръ на достойни църковни и национални служители и ще се постараатъ да издигнатъ своето име до имената на бележити епархийски митрополити, за да приобиятъ, колкото се може повече населението къмъ себе си. Предстоящитъ избори на митрополити въ Македония сѣ отъ много голѣмо национално значение и мене ми се струва, че при тѣхното произвеждане българската държава има дългъ да вземе по-активно участие, а не да предостави избора на десетина назначени лица.

Въ тия тежки времена българската църква трѣбва да изпълни своя голѣмъ дългъ. Тя трѣбва да бжде по-близо до народа, за да може да му дава необходимата духовна храна. Тя трѣбва, обаче, и съ своитъ огромни срдства да развие една широка благотворителностъ, защото християнството е преди всичко любовъ къмъ страдащия ближень.

Г-да народни представители! Българската църква ще трѣбва да стане единъ действителенъ и буденъ стражъ на духовното единство на народа, единъ коректоръ на допуснатитъ социални несправедливости, единъ носителъ на любовъ всрѣдъ страдащитъ и немощнитъ. Изпълнявайки този свой дългъ, водена отъ основнитъ положения на християнската религия, тя ще приобщи по-здраво паството къмъ себе си, а съ това ще създаде и тѣсно единение между църква и народъ и ще отговори на задачитъ, които ѝ се поставятъ. (Ржкоплѣскания)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Има думата г-нъ докладчикътъ.

Докладчикъ Стефанъ Караивановъ: (Чете § 1*)

Комисията намали кредита по § 1, буква „а“, отъ 108.130.000 л. на 107.640.000 л.

Въ объяснителната таблица на стр. 8 комисията направя следнитъ промѣни:

Кредитътъ за повишение отъ 8.921.080 л. се намали на 8.431.080 л.

Кредитътъ за Пенсионния фондъ отъ 11.728.675 л. се намалява на 11.667.425 л.

Кредитътъ за намаление по членове 5 и 6 отъ наредбата-законъ за бюджета на държавата за 1935 г. отъ 398.675 л. се намалява на 337.425 л.

Въ списъка на енорийскитъ свещеници и дякопи, енорийскитъ свещеници въ Маронийска епархия отъ 120 ставатъ 110, въ Неврокопска — отъ 149 ставатъ 168, въ Охридско-Битолска отъ 138 ставатъ 150, въ Софийска отъ 476 ставатъ 486 и въ Струмишко-Драмска отъ 150 ставатъ 119.

Отъ края на объяснителната таблица се прибавя следниятъ текстъ: „Отъ кредита по § 1, буква а, се плащатъ само пѣтни пари на командировани свещеници въ Южна Добруджа и освободенитъ презъ 1941 г. земи до назначаването на щатни такива“.

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които приематъ § 1, както се докладва, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стефанъ Караивановъ: (Чете § 2)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които приематъ § 2, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стефанъ Караивановъ: (Чете § 3)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които приематъ § 3, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стефанъ Караивановъ: (Чете § 4)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които приематъ § 4, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стефанъ Караивановъ: (Чете § 5)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които приематъ § 5, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стефанъ Караивановъ: (Чете § 6)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които приематъ § 6, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стефанъ Караивановъ: (Чете § 7)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които приематъ § 7, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стефанъ Караивановъ: (Чете § 8)

Въ пунктъ „а“ кредитътъ отъ 4.250.000 л. се увеличава на 4.500.000 л., вследствие на което общиятъ кредитъ по този параграфъ отъ 4.950.000 л. става 5.210.000 л.

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които приематъ § 8, както се докладва, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стефанъ Караивановъ: (Чете § 9)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които приематъ § 9, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

*) За текста на параграфитъ вижъ бюджетопроектитъ, приложенъ въ края на 27. заседание.

Докладчикъ Стефанъ Караивановъ: (Чете § 10)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които приематъ § 10, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стефанъ Каракваковъ: (Чете § 11)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които приематъ § 11, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стефанъ Каривановъ: (Чете § 12)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които приематъ § 12, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стефанъ Каривановъ: По § 13 не се предвижда кредитъ. (Чете § 14)

Комисията увеличи кредита по този параграфъ отъ 51.000 л. на 61.000 л.

Въ таблицата къмъ този параграфъ кредитътъ за намесъ на помъщение отъ 9.304 л. се увеличава на 12.304 л.

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които приематъ § 14, както се докладва, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стефанъ Караивановъ: (Чете § 15)

Комисията увеличи кредита по този параграфъ отъ 940.000 л. на 1.170.000 л.

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които приематъ § 15, както се докладва, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Бюджетътъ на Българската православна църква е приетъ (Ржкоплъскания)

Моля да се съгласите да пристъпимъ къмъ разглеждане на

Бюджета за разходите по Министерството на народното просвъщение за 1942 бюджетна година.

Които съ съгласни, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Има думата г-нъ докладчикътъ.

Докладчикъ Марко Сакарски: (Чете)

„Б Ю Д Ж Е Т Ъ“

за разходите по Министерството на народното просвъщение за 1942 бюджетна година.“

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Има думата народниятъ представител г-нъ д-ръ Иванъ Вазовъ.

Д-ръ Иванъ Вазовъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Тая година гласуването на бюджетопроекта на държавата става въ един изключителни времена, които иматъ своя отпечатък не само върху живота на нашата страна, но неминуемо даватъ отражение и върху бюджета на нашата държава.

Днесъ, когато въ свѣта воевать държавитъ и водятъ една война, която нѣма равна на себе си, бушуватъ пламъци, които постепенно се разпространяватъ по цѣлия свѣтъ, днесъ, казвамъ, когато грижитъ на цѣлокупния български народъ съ насочени въ изграждането на неговата народна отбрана, когато по-големата частъ отъ срѣдствата на нашия народъ отиватъ и трѣбва да отиватъ за тая отбрана, когато ние всички сме готови на всички жертви за народната армия, която е най-важниятъ и единственъ стражъ въ днешнитъ тежки и бурни времена, трѣбва съ задоволство да констатираме, че бюджетопроектътъ на народното просвъщение и тая година не само не е намаленъ, но е увеличенъ и възлиза на крупната сума 1.400.028.000 л., т. е. има увеличение съ 200.000.000 л. въ сравнение съ многогодишния редовенъ бюджетъ на Министерството на народното просвъщение.

Тая крупна сума за бюджета на Министерството на просвъщението подчертава високото съзнание на правителството и народното представителство и голѣмото знание, което тѣ отдаватъ на народното просвъщение въ днешното време.

Г-да народни представители! Ако хвърлимъ погледъ назадъ върху изминатия отъ освобождението досега отъ нашия народъ път, не можемъ съ задоволство да не констатираме, че народътъ ни е отбелязалъ голѣми морални и материални постижения. Отъ една проста, останала въ всѣко отношение назадъ, турска провинция, ние имаме днешна България. Днесъ ние се гордѣемъ съ нашитъ

учени, чиято слава вече минава границитъ на родната страна, които биха били гордостъ и на много по-културни народи отъ насъ. Ние се гордѣемъ и съ постиженията на нашето изкуство. Не можемъ, обаче, да не признаемъ, че една голѣма заслуга за тѣзи материални и културни постижения има българското училище и българскиятъ учител, този скромнъ народенъ труженикъ.

Г-да народни представители! Въ връзка съ бюджета на Министерството на народното просвъщение биха могли да се поставятъ много проблеми отъ извънредно важно и голѣмо значение за нашия народъ, защото се отнася за бъдещето на този народъ. Но азъ, като имамъ предвидъ, че голѣма частъ отъ тѣзи проблеми ще добие своето разрешение въ законитъ, които въ скоро време ще бъдатъ внесени за разглеждане отъ насъ, а именно законътъ за народното просвъщение, законътъ за Народния театръ и за областнитъ, общинскитъ и читалищнитъ театри, считамъ за ненуждно и излишно въ този моментъ да ви занимавамъ съ тия проблеми. Азъ зная, че ние още нѣмаме желанитъ културни постижения, които трѣбва да имаме. Но азъ зная също така, че ние непрестанно вървимъ напредъ, че ние имаме воля, че ние имаме данни да се изравнимъ съ другитъ културни народи. Азъ считамъ, че не ще бжде далечъ денятъ, въ който ние ще можемъ да се гордѣемъ съ още по-голѣми културни постижения. Нека ми бжде позволено да завърша съ думитъ, казани отъ нашия уважаемъ покоенъ другаръ, бившиятъ министъръ на народното просвъщение — Омарчевски: „Единъ народъ, който има учителство, което работи съ голѣма пожертвувателностъ, съ голѣма любовъ, единъ народъ, който прави голѣми жертви за своята просвѣта, е единъ народъ за похвала, единъ народъ, който има и ще има свѣтло бъдеще. (Ржкоплъскания)

Азъ заявявамъ, че ще гласувамъ бюджета на Министерството на просвѣтата, защото той е бюджетъ за просвѣтата на българския народъ. (Ржкоплъскания)

Таско Стоиловъ: Да живѣешъ!

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Г-да народни представители! Моля да се съгласите да се продължи заседанието и следъ 8 часътъ. Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, приема се.

Моля г-на докладчика да докладва.

Докладчикъ Марко Сакарски: Г-да народни представители! Бюджетарната комисия се занима съ бюджетопроекта на Министерството на народното просвъщение и прави нѣкои малки измѣнения въ него, които ще ви докладвамъ. (Чете § 1*)

Въ обяснителната таблица на стр. 19, въ „надзорна служба“, главнитъ инспектори отъ 14 ставатъ 13, въ петия редъ на текста се заличава „1 за основното образование“, а кредитътъ за тѣхъ се намалява на 1.028.040 л.

На стр. 23 заплатитъ на областнитъ училищни лѣкари въ Плевенъ и София, вмѣсто 5.840 л., ставатъ 5.480 л. — печатна грѣшка.

На стр. 27 въ „Б. Учители, числящи се на заплата въ министерството“, най-отдолу, се прибавя: „325 кандидатъ-учители, за 10 месеца, съ-месечна заплата 1.000 л., общо — 3.250.00 л.“

На стр. 28 въ „Б. Общински гимназии и гимназиални клонове“ числото на прислужницитъ отъ 150 става 154 и се задрасква редътъ „въ Ловечъ 8“ — 1.030, 12.360 и 98.880. Подъ тоя редъ цифрата 114 става 126, общиятъ кредитъ отъ 1.887.840 става 2.086.560 л., а по долу прислужницитъ отъ 150 ставатъ 146, и кредитътъ отъ 1.854.000 става 1.804.560 л.

На стр. 31 въ графата „Прислужници съ месечна заплата“ подъ цифрата 1.210 се заличава цифрата 1.030. Въ „43. гр. Трънъ“ цифрата 4 се премѣства отъ графата „1.030“ въ предната графа.

На стр. 50 кредитътъ за допълнително възнаграждение се намалява на 5.750.000 л. Въ алинеята „Курсова разлика“ следъ „Будапеща“ се поставя запетая, а следъ „Братислава“ се прибавя „и Загребъ“.

Кредитътъ „За заплати на замѣстници“ и пр. отъ 17.000.000 се намалява на 15.000.000 л.

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които приематъ § 1, заедно съ докладванитъ промѣни въ обяснителната таблица, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

*) За текста на параграфитъ вижъ бюджетопроектитъ, приложени въ края на 27. заседание.

Председателстващият Никола Захариев: Които прие-
маме \$ 105, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство. Събра-
нието приема.

Председателстващъ Никола Захариевъ: Които прие-
матъ § 119, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събра-
нieto приема.

Докладчик Марко Сакарски: (Чете § 120)

Председателстващ Никола Захариев: Които приемат § 120, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Марко Сакарски: (Чете § 121)

Председателстващ Никола Захариев: Които приемат § 121, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Марко Сакарски: (Чете § 122)

Председателстващ Никола Захариев: Които приемат § 122, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Марко Сакарски: (Чете § 123)

Председателстващ Никола Захариев: Които приемат § 123, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Марко Сакарски: (Чете § 124)

Председателстващ Никола Захариев: Които приемат § 124, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Марко Сакарски: (Чете § 125)

Председателстващ Никола Захариев: Които приемат § 125, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Марко Сакарски: (Чете § 126)

Председателстващ Никола Захариев: Които приемат § 126, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Марко Сакарски: (Чете § 127)

Председателстващ Никола Захариев: Които приемат § 127, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Марко Сакарски: (Чете § 28)

Председателстващ Никола Захариев: Които приемат § 128, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Марко Сакарски: (Чете § 129)

Председателстващ Никола Захариев: Които приемат § 129, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Марко Сакарски: (Чете § 130)

Председателстващ Никола Захариев: Които приемат § 130, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Марко Сакарски: (Чете § 131)

Председателстващ Никола Захариев: Които приемат § 131, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Марко Сакарски: (Чете § 132)

Председателстващ Никола Захариев: Които приемат § 132, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Марко Сакарски: (Чете § 133)

Председателстващ Никола Захариев: Които приемат § 133, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Марко Сакарски: (Чете § 134)

Председателстващ Никола Захариев: Които приемат § 134, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Марко Сакарски: (Чете § 135)

Председателстващ Никола Захариев: Които приемат § 135, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Бюджетът на Министерството на народното просвещение е приет. (Ръкоплъскания)

Пристъпваме към следната точка от дневния ред.

Второ четене бюджетопроекта за разходите на Върховното правителство за 1942 бюджетна година.

Има думата народният представител г-н Крум Митакوف. — Няма го.

Има думата народният представител г-н Никола Василев. — Няма го.

Има думата народният представител г-н Димитър Илиев.

Димитър Илиев: Отказвам се.

Председателстващ Никола Захариев: Има думата народният представител г-н Дълчо Тодоров

Дълчо Тодоров: Отказвам се. (Ръкоплъскания)

Председателстващ Никола Захариев: Има думата народният представител г-н Дочо Христов. — Няма го.

Има думата народният представител г-н Тодор Кожухаров. — Няма го.

Има думата народният представител г-н Георги Тодоров. — Няма го.

Има думата докладчикът г-н Стамо Колчев.

Докладчик Стамо Колчев: (Чете заглавието и § 1*)

Председателстващ Никола Захариев: Които приемат заглавието и § 1 на бюджетопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Стамо Колчев: (Чете § 2)

Председателстващ Никола Захариев: Които приемат § 2, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Стамо Колчев: (Чете § 3)

Председателстващ Никола Захариев: Които приемат § 3, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Стамо Колчев: (Чете § 4)

Комисията увеличи кредита по този параграф от 11.684.200 л. на 13.199.795 л.

Председателстващ Никола Захариев: Които приемат § 4, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Стамо Колчев: (Чете § 5)

Председателстващ Никола Захариев: Които приемат § 5, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Стамо Колчев: (Чете § 6)

Председателстващ Никола Захариев: Които приемат § 6, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Стамо Колчев: (Чете § 7)

Председателстващ Никола Захариев: Които приемат § 7, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

*) За текста на параграфите виж бюджетопроектите, приложени в края на 27. заседание.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете § 8)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които прие-
матъ § 8, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събра-
нието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете § 9)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които прие-
матъ § 9, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събра-
нието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете § 10)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които прие-
матъ § 10, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събра-
нието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете § 11)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които прие-
матъ § 11, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събра-
нието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете § 12)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които прие-
матъ § 12, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събра-
нието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете § 13)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които прие-
матъ § 13, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събра-
нието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете § 14)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които прие-
матъ § 14, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събра-
нието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете § 15)

Въ текста на този параграфъ комисията намали сумата
200.000 л. на 19.500 л. и общиятъ кредитъ по параграфа
отъ 250.000 л. се намалява на 69.500 л.

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които прие-
матъ § 15, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка.
Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете § 16)

Въ обяснителната таблица къмъ този параграфъ ста-
ватъ следниятъ промѣни:

Въ канцеларията на Народното събрание, вмѣсто „1
пазители на ценни книжа и материали“, става „1 пазителъ“ — при библиотеката. Значи, заличаватъ се думитѣ:
„на ценни книжа и материали“, защото нѣмаме ценни
книжа. Следъ „2 писари-машинописци“ се заличаватъ
следващитѣ думи: „отъ които 1 за иностранна кор-
еспонденция“.

Въ Стенографското отдѣление „1 стенографъ-подсе-
кретаръ“ се заличава, а по-надолу коректоръ-ревизоритѣ
отъ двама ставатъ трима и общиятъ годишенъ кредитъ
за тѣхъ отъ 72.000 л. се увеличава на 108.000 л.

Кредитътъ за повишение отъ 223.280 л. се намалява на
215.240 л., а общо кредитътъ по параграфа си остава съ-
щиятъ — 2 980.000 л.

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които прие-
матъ § 16, заедно съ измѣненіята въ обяснителната та-
блица, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка.
Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете § 17)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които прие-
матъ § 17, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събра-
нието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете § 18)

Комисията увеличи кредита по този параграфъ отъ
150.000 л. на 200.000 л.

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които прие-
матъ § 18, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка.
Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 19. Възнаграждение за нощенъ трудъ (чл. 66, алинея
първа, отъ закона за държавнитѣ служители) на служеб-
нитѣ съ месечна заплата при Народното събрание за всѣко
заседание на Събранието отъ 6 часа следъ обѣдъ до за-
криването му, като всѣки часъ се смѣта за два часа за
служителитѣ съ основна заплата до 2.100 л. месечно, всѣки
часъ за часъ за служителитѣ съ заплата отъ 2.101—3.000 л.,
всѣки часъ за 1/2 часъ за служителитѣ отъ 3001 л. нагоре
— 200.000 л.“

Текстътъ на този параграфъ се означава съ буква „а“
и въ края се прибавятъ думитѣ „200.000 л.“, като следъ
това се прибавя следната буква „б“: „Допълнително въз-
награждение на надзирателя, прислужниците и огняря по
10 л. дневно презъ време на сесия — 97.500 л.“. Общиятъ
кредитъ по този параграфъ отъ 200.000 л. се увеличава
на 297.000 л.

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които прие-
матъ § 19, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка.
Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете § 20)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които прие-
матъ § 20, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събра-
нието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете § 21)

Комисията увеличи кредита по този параграфъ отъ
77.000 л. на 110.000 л.

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които прие-
матъ § 21, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка.
Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете § 22)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които прие-
матъ § 22, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събра-
нието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете § 23)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които прие-
матъ § 23, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събра-
нието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете § 24)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които прие-
матъ § 24, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събра-
нието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете § 25)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които прие-
матъ § 25, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събра-
нието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете § 26)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които прие-
матъ § 26, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събра-
нието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете § 27)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които прие-
матъ § 27, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събра-
нието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете § 28)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които прие-
матъ § 28, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събра-
нието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете § 29)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които прие-
матъ § 29, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събра-
нието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете § 30)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които прие-
матъ § 30, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събра-
нието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„Б. Веществени разходи.

„§ 31. Наемъ за помѣщението (по договоръ) — 70.000 л.“

Комисията заличи въ текста на този параграфъ послед-
нитѣ думи въ скобитѣ „по договоръ“.

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които прие-
матъ § 31, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка.
Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете § 32)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които прие-
матъ § 32, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събра-
нието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете § 33)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които прие-
матъ § 33, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събра-
нието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете § 34)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които прие-
матъ § 34, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събра-
нието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете § 35)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които прие-
матъ § 35, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събра-
нието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете § 36)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които прие-
матъ § 36, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събра-
нието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете § 37)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които прие-
матъ § 37, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събра-
нието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете § 38)

Комисията намали кредита по този параграфъ отъ
1.600.000 л. на 1.584.495 л.

Въ объяснителната таблица къмъ този параграфъ ста-
ватъ следнитѣ промѣни: „1 Гл. директоръ“ става „1 ди-
ректоръ“ — заличава се думата „Главентъ“, и заплатата му
отъ 9.900 л. месечно се намалява на 9.300 л., както и го-
дишниятъ кредитъ за заплатата му отъ 118.800 л. — на
111.600 л.

Вмѣсто „1 Отдѣлъ за професионална просвѣта и
„Трудъ и радостъ“, става „1 Отдѣление за професионална
просвѣта“ и пр. Вмѣсто „1 началникъ, той и поддиректоръ“,
става „1 началникъ“ и заплатата му отъ 7.730 л. месечно
се намалява на 7.050 л., както и годишниятъ кредитъ за за-
платата му отъ 92.760 л. — на 84.600 л.

Кредитътъ за повишение отъ 153.100 л. се намалява на
150.460 л.; кредитътъ 12.5% за пенсионния фондъ отъ
632.000 л. се намалява на 629.750 л., както и кредитътъ за
намаление, съгласно членове 5 и 6 отъ закона за бюджета
и пр., отъ 88.000 л. се намалява на 83.345 л.

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които прие-
матъ § 38, заедно съ измѣненіята въ объяснителнитѣ та-
блици, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мно-
зинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете § 39)

Комисията намали кредита по този параграфъ отъ
38.000.000 л. на 34.500.000 л.

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които прие-
матъ § 39, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка.
Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете § 40)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които прие-
матъ § 40, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събра-
нието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете § 41)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които прие-
матъ § 41, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събра-
нието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете § 42)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които прие-
матъ § 42, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събра-
нието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете § 43)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които прие-
матъ § 43, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събра-
нието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете § 44)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които прие-
матъ § 44, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събра-
нието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете § 45)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които прие-
матъ § 45, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събра-
нието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете § 46)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които прие-
матъ § 46, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събра-
нието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете § 47)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които прие-
матъ § 47, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събра-
нието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете § 48)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които прие-
матъ § 48, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събра-
нието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете § 49)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които прие-
матъ § 49, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събра-
нието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете § 50)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които прие-
матъ § 50, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събра-
нието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете § 51)

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които прие-
матъ § 51, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събра-
нието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: Въ края на объяснителнитѣ
таблици се прибавя следниятъ текстъ: „Заплатитѣ, предви-
дени въ настоящитѣ объяснителни таблици, се изплащатъ
по размѣритѣ на смѣнитѣ таблици.“

Председателствуващъ Никола Захариевъ: Които прие-
матъ прочетения текстъ въ края на объяснителнитѣ та-
блици, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието
приема.

Бюджетътъ за разходитѣ на Върховното правителство
е приетъ. (Рѣкопѣскания)

Дневниятъ редъ е изчерпанъ.

Моля да се съгласите да имаме заседание утре, сѣбота
27 декември, 9 ч. 30 м.

Председателството, въ съгласие съ правителството, ви предлага следния дневен редъ:

Първо четене на законопроектитъ:

1. За допълнение на закона за Общия съюзъ на западното войнство.

2. За отпечатване на военски марки „Трудъ и радостъ“.

3. Второ четене на законопроекта за изменение и допълнение на закона за финансово облекчение и за здравяване на общинитъ.

4. Докладъ на бюджетарната комисия по бюджетопроектитъ за разходите презъ 1942 бюджетна година по: а)

Министерството на правосъдието; б) Министерството на финанситъ и в) Върховната и областнитъ смѣтни палати.

Които г-да народни представители приематъ тоя дневен редъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля членоветъ на бюджетарната комисия да се събератъ въ 9 ч. на заседание, за да разгледатъ бюджетопроектитъ за разходите по Министерството на финанситъ и по Министерството на правосъдието.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 20 ч. 35 м.)

Подпредседателъ: НИКОЛА ЗАХАРИЕВЪ

Секретари: { АТАНАСЪ ЦВѢТКОВЪ
 { ГЕОРГИ МИХАЙЛОВЪ

Началникъ на Стенографското отделение: ДОНЧО ДУКОВЪ